

Onsdagen den 28 Februari 1872.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades två protokollsutdrag för den 26 och protokollet för den 21 dennes.

Herr Trolle: Jag får vördsamt anmäla min ankomst till riksdagen.

Hans Excellens Herr Grefve von Platen anförde skriftligen: Jag anhåller att med anledning af den utaf Herr Grefve af Ugglas den 24 dennes gjorda interpellation till dagens protokoll få meddela: att, innan de, rörande regleringen af Riksstatens tredje hufvudtitel, genom den Kongl. Propositionen gjorde framställningar blifvit i sin helhet af Riksdagen besvarade, kan den nu gjorda, i sammanhang dermed stående, frågan icke till Kongl. Maj:ts nådiga pröfning och afgörande föredragas.

Grefve af Ugglas: Jag har naturligtvis för egen del ingen rätt att klaga öfver det svar, som erhållits. Jag endast beklagar, att svaret icke, i följd af formela skäl, kunnat utfalla tydligare, när jag fruktar, att denna oklarhet kommer att menligt inverka på Riksdagens beslut i fråga om anslag till militärattachéer.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 24 och 26 dennes bordlagda utlåtande N:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel.

1:sta punkten.

Bifölls.

2:dra punkten.

Herr Statsrådet Bergström: Det må tillätas mig att i Kam-marens minne återkalla, hurusom Stats-Utskottet vid sist förlidne lag-tima riksdag, i anledning af Kongl. Maj:ts i ämnet då framställda proposition, tillstyrkte en löneförhöjning åt landtmäterifiskalen, till belopp af 600 riksdaler. Om jag icke missminner mig, blef också denna framställning af Kammaren bifallen, hvaremot den afslogs först af Andra Kammaren och sedan vid samfäld votering. Af lätt insedda skäl har Kongl. Maj:t icke vid denna riksdag i ämnet fram-ställt förnyad proposition, men detta får ej tydas såsom bevis derpå, att regeringens intresse svalnat för att få en löneförhöjning beviljad åt landtmäterifiskalen. Denne tjensteman är gift och är i den ställ-ning, att han kan hafva rättmätiga anspråk på att aflönas så, att han kan underhålla familj. Nu äro likväl hans vilkor verkligen så-dana, att han knappast kan existera. Hans tjenst tillåter honom inga bisysselsättningar och dessutom är det Kammaren bekant, att det icke ses med blida ögon, att tjenstemän skaffa sig extra sys-selsättningar. Då nu en ledamot af denna Kammare — vice ord-föranden i Stats-Utskottet — i afgifven reservation påpekat, att Stats-Utskottet vid förra riksdagen tillstyrkte bifall till Kongl. Maj:ts proposition, och han icke lärer underlåta att yrka Kam-marens bifall till den nu väckta motionen, samt det icke är mig tillståndigt att här framställa något yrkande, får jag nu endast uttala mina sym-patier för motionen under förhoppning, att denna Kammare, till hvars känsla för rättvisa och billighet man aldrig förgäfves vädjar, skall bifalla samma motion.

Herr von Koch: Då jag en längre tid bestridt en tjenst, hvar-under jag varit chef för den ifrågavarande tjenstemannen, så anser jag mig böra nämna att denne tjensteman har högst maktpåliggande och trängna tjenstegöromål. Han är dessutom såsom åklagare i den ställning, att det vore mycket illa, om han blefve utsatt för behof. Jag känner icke den nuvarande innehafvaren af tjensten, men men-niskonaturen är sådan, att, om nöden står för dörren, så är frestelsen nära till hands. Jag tager mig således friheten anhålla om bifall till motionen.

Friherre Funck: Jag har tillåtit mig anföra min reservation mot Stats-Utskottets afstyrkande betänkande på den grund, såsom också af reservationen synes, att sedan förliden riksdag icke några nya omständigheter efter mitt förmenande tillkommit, hvilka bort kunna förändra Utskottets öfvertygelse om behofvet af den föreslagna löneförhöjningen. Då jag nu vågar begära bifall till motionen, så sker det af samma skäl och jag förmodar, att denna ärade Kammare, som i fjol utan nämnvärd diskussion och utan votering biföll Kongl. Maj:ts i ämnet då framställda proposition, äfven nu skall vara af samma mening. Långt ifrån att några nya omständigheter tillkommit, hvilka bort kunna ändra öfvertygelsen om behöfligheten af det begärda anslaget, vågar jag tvärtom förmena, att omständigheter

tillkommit, hvilka göra lönetillökningen ännu mera behöflig. Dessa omständigheter äro allom väl kända: en sådan stegring har inträffat i hyror, i vedpriser, i kött- och smörpriser, att, om denne tjänsteman i följd svårligen kunde draga sig fram, så är det honom nu ändå svårare.

Vidare ber jag att få tillägga, att denne tjänsteman i andra lönegraden dels i följd af göromålens mängd och dels på grund af instruktionen för landtmateristaten, är förhindrad att innehafva flere tjänster. Hur jag således vänder saken, finner jag den begärda löneförhöjningen billig och rättvis. Jag har visserligen hört, att ordföranden på den afdelning i Stats-Utskottet, som förut behandlat frågan, nu begärt ordet, men jag fruktar intet deraf för den saks framgång, som jag förfäktar, ty jag påminner mig, att han i följd med talang försvarade behöfligheten af detta anslag, och jag har skäl att tro, att hans åsikter i frågan sedan dess icke undergått någon förändring.

Jag yrkar således, att Kammaren, med afslag af Stats-Utskottets hemställan, ville bifalla Herr Åstrands motion, som innefattar begäran, att Riksdagen måtte bevilja landtmaterifiskalen en löneförhöjning af 600 R:dr årligen.

Grefve af Ugglas: Jag vill visserligen icke bestrida billigheten af den löneförhöjning, som vid förra riksdagen af Kongl. Maj:t och nu af enskild motionär blifvit ifrågasatt. Jag röstade då för den Kongl. propositionen och det skulle vara mig kärt att äfven nu kunna rösta för den i samma syfte väckta motionen, men då Herr Chefen för Civil-departementet påpekat, att Kongl. Maj:t af lätt begripliga skäl icke kunde återupptaga frågan vid denna riksdag, då bör man äfven göra Stats-Utskottet den rättvisan att erkänna, att det nu icke borde på enskild motionärs begäran tillstyrka en sak, som vid förliden riksdag afslogs, ehuru Kongl. Maj:t i ämnet framställt proposition, som till och med af Stats-Utskottet blef tillstyrkt. Detta har för mig varit ett fullt tillräckligt skäl att, oaktadt mina sympatier för saken, nu rösta för afslag.

Med den uppfattning jag eger, att Representationen bör ega den aktning och det fortroende för sig sjelf, att den icke fattar sina beslut, annat än efter mogen pröfning, tror jag icke, att det vore väl, att denna motion af Herr Åstrand bifolles. Jag anhåller därför om afslag å motionen och om bifall till Stats-Utskottets utlåtande.

Grefve Beck-Friis: I likhet med den siste talaren kan jag icke neka, att jag hyser sympatier för den ifrågasatta löneförhöjningen, men lika med honom anser jag också, att, då detta behof blifvit af Riksdagen så nyligen pröfvadt och underkänt, samt några nya omständigheter icke tillkommit, motionen icke bör af Riksdagen bifallas. Den af en föregående talare åberopade omständigheten, att hyror och priser å flera varor skulle hafva stegrats, tror jag nemligen svårligen kan utgöra skäl för frågans återupptagande af Riksdagen. Åtminstone har detta varit den mening, som i Stats-Utskottet gjort sig gällande, och Stats-Utskottet har hemtat ett ytterligare stöd för denna

åsigt deri, att Kongl. Maj:t, som förra riksdagen ansåg ett sådant anslag behöfligt, nu icke framställt förnyad proposition i ämnet.

Jag tror således att Stats-Utskottet rätt förfarit, då det afstyrkt Herr Åstrand's motion, till hvilken hemställan jag nu anhåller om bifall.

Herr Ekman, Johan Jakob: För min del kan jag icke på något sätt gilla hvarken den bevisföring Utskottet använt eller det slut, hvartill Utskottet kommit. Såsom Kammaren torde påminna sig, beviljades detta anslag af denna Kammare utan omröstning. Utskottet säger nu i detta betänkande, att någon ytterligare utredning i ämnet icke blifvit förebragt. Om så är, kan jag således icke tro annat än att denna Kammare skall hysa samma åsigt som i följ, och jag skulle hafva trott, att äfven Utskottet bort vidblifva *sin* då yttrade åsigt. Det är visserligen sannt, att Kongl. Maj:t icke gjort någon förnyad framställning i ämnet, men detta bör väl ej kunna föränleda Utskottet att helt simpelt säga, att, då ärendet så nyligen varit föremål för Riksdagens ompröfning, Utskottet icke anser sig kunna annat än hemställa att motionen lemnas utan afseende. Jag tror, att hvarje fråga bör pröfvas på grund af sina egna förtjenster och fel och icke på grund af ett afslag af Andra Kammaren. Då Första Kammaren sista riksdagen tillstyrkte löneförhöjningen, så kan jag icke annat än instämma i den af Herr Friherre Funck afgifna reservation, deri föreslås afslag å Utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Bennich: Vid sista riksdagen, då denna fråga var före i Kammaren, tillät jag mig anföra några skäl för bifall Stats-Utskottets tillstyrkande till Kongl. Maj:ts i ämnet då framställda proposition. Några förändrade förhållanden hafva icke sedan dess förekommit, hvilka kunnat föränleda mig att frågå min då yttrade åsigt, och jag tror att frågan bör bedömas utan afseende på från hvilket håll framställningen nu kommit, när det skäl, som vid sista riksdagen föränledde ett afslag vid den samfällida voteringen, efter min uppfattning, ingalunda var ett underkännande af löneförhöjningens behöflighet, utan allenast den betryckta ställning, hvori landet då befann sig, och som gjorde, att man med ljus och lykta uppsökte tillgångar till fyllande af statens behof och så mycket som möjligt sökte undvika utgifter. Dessa förhållanden hafva numera lyckligen förändrats och derfore tror jag, att omständigheter tillkommit, hvilka böra föränleda denna Kammare att vidblifva sitt förut fattade beslut.

Jag anhåller således om bifall till Herr Friherre Funcks reservation.

Herr von Koch: Då jag förra gången yttrade mig, glömde jag att anföra ett skäl, som för mig är det bestämmande. Hade jag varit ledamot af Stats-Utskottet, hade jag kommit till samma slut som Utskottet på grund deraf, att jag tagit till grundsats att icke bifalla något annat anslag än det, som af Kongl. Maj:t blifvit begärdt eller
af hans

af hans ansvarige rådgifvare tillstyrkt. Hade derfore icke Herr Chefen för Civil-departementet uppträdt och accepterat anslaget, skulle jag obetingadt hafva röstat för afslag af detsamma, så gerna jag annars önskar framgång åt förslaget. Detta är mitt hufvudsakliga skäl att nu tillstyrka ett vidblifvande af det beslut Kammaren vid sista riksdagen fattade.

Jag anser motionen vara supplerad af hvad Herr Civil-ministern nu behogat yttra.

Friherre Raab. Adam: Jag har varit i tillfälle att underrätta mig om de förhållanden, hvarom äfven Herr Åstrands motion upplyser. Den ifrågavarande tjänstemannen är verkligen kommen i en återvändsgränd. Han har kommit till en befattning, hvarifrån han icke kan erhålla någon högre tjänst och han kan icke heller med denna tjänst förena någon annan i annat embetsverk. Hans lön är 2,400 R:dr, men han har icke några sportler. Då han emottog tjänsten, försäkrades han att få tillgodonjuta den sportelersättning, som hans företrädare hade haft, men detta blef honom förnekadt. Under sådana förhållanden och då vi känna lefnadskostnaderna i Stockholm, så inses lätt att för en tjänsteman i hans ställning lönen är alltför liten, ty dermed är icke möjligt att kunna draga sig fram äfven med de tarfligaste vilkor. Mot beviljandet af löneförhöjningen är anmärkt från Stats-Utskottets sida, att densamma ganska väl kan behövas men att *principskäl* lägga hinder i vägen. För min del tror jag den rätta principen är att *göra rätt i hvarje förekommande fall*. Man har vidare velat förstå, att aktningen för representationen skulle bjuda att Första Kammaren nu icke vidblefve sin vid förra riksdagen yttrade mening, utan fogade sig efter Riksdagens beslut, och således efter den mening, som gjorde sig gällande i Andra Kammaren. Jag tror, att aktningen för en sjelf, för representationen och för den Kammare, man tillhör, fordrar, att man i hvarje särskildt fall pröfvar, hvad man finner vara rätt, och jag tror också, att vid denna pröfning ingen skall finnas, som icke anser rätt att bevilja denna löneförhöjning. Att Kongl. Maj:t icke i år såsom förlidet är föreslagit denna tillökning, förefaller mig icke underligt, då förslaget förra året föll. Då likväl Departementschefen uttalat sig för framgång åt förslaget, så finnes väl intet hinder för att bifalla detsamma.

Jag anser, att man icke bör låta binda sig af några *småprinciper*, som hindra en att göra hvad som är rätt, utan att man tvärtom bör rösta för hvad man anser vara det rätta; och får jag således yrka, att Kammaren måtte bifalla den ifrågavarande motionen.

Grefve af Ugglas: Då det ovilkorligen måste nedsätta representationens anseende, om samma personer det ena året fatta ett beslut och det andra ett annat, tillät jag mig nyss yttra min åsigt i afseende på skyldigheten att böja sig under en föregående Riksdags beslut, såvida icke några nya och särdeles viktiga skäl talade för ett frångående af samma beslut. Nu åter ber jag att få visa, att äfven i denna Kammare åsigterna i ämnet voro vid sist förlidne riks-

dag betydligt delade. Kongl. Maj:t begärde då, att Riksdagen måtte bevilja Landtmäterifiskalen en löneförhöjning af 600 R:dr årligen. Denna framställning tillstyrktes af Stats-Utskottet endast i så måtto, att för 1873 skulle beviljas ett extra anslag till nämnda belopp. Sedan Stats-Utskottets utlåtande härom af Första Kammaren bifallits men af Andra Kammaren afslagits, anställdes gemensam votering, hvilken utföll så, att i denna Kammare afgåfvos 63 röster för bifall till Stats-Utskottets betänkande och 43 röster för afslag å den ifrågasatta löneförhöjningen. Det hade således endast behöfts, att 11 personer tänkt olika, för att resultatet äfven i denna Kammare skulle hafva blifvit det motsatta. I Andra Kammaren deremot utföll omröstningen med endast 35 röster för bifall mot 136 för afslag. Efter en sådan behandling af en fråga, som nu blifvit af enskild motionär väckt, men då af Kongl. Maj:t framlagd, tror jag icke, att Utskottet bort handla annorlunda, och jag tror icke heller Riksdagen på annat sätt bör fatta sitt beslut.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Stats-Utskottets förevarande hemställan och dels att Kammaren, med afslag derå, måtte bifalla den i ämnet väckta motionen; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på afslag derå och bifall till den i ämnet väckta motionen, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den som bifaller Stats-Utskottets hemställan i 2:dra punkten af Utlåtandet N:o 10, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren denna hemställan och beviljar Landtmäterifiskalen en löneförhöjning af 600 R:dr årligen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja -- 37.

Nej -- 55.

Grefve Mörner, Carl Göran: Då jag icke deltagit uti den föregående diskussionen och således icke kan dela äran af det beslut, som blifvit fattadt, så anhåller jag att mot detsamma få anföra min reservation. Jag tror icke, att det är lämpligt, att staten regleras på grund af enskild motionärs framställning.

3:dje punkten.

Mom. a

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. b.

Grefve Hamilton, Henning: Det är icke något tvifvel underkastadt, att ju icke vid 1871 års lagtima riksdag försvarsfrågan ansågs vara den för tillfället viktigaste, och att den tilldrog sig en sådan uppmärksamhet, att behandlingen af andra frågor derigenom blef mer eller mindre lidande. Huru mycket detta ämne verkligen förtjenade en sådan uppmärksamhet, bevisas ock derigenom, att Kongl. Maj:t för att slita en del af tvistepunkterna fann skäligt att sammankalla en urtima Riksdag, ehuru beklagligtvis frågan derigenom icke erhöll någon lösning. Det synes nu som om, under dessa fruktlösa försök, det allmänna intresset svalnat, ty man kan afgöra de i försvaret mest ingripande frågor, utan att tänka på, att de gälla detta viktiga ämne. Något dylikt eger verkligen rum med den fråga, som afhandlas i förevarande punkt af Stats-Utskottets betänkande.

Kongl. Maj:t har nemligen beslutit, att hela det ekonomiska karteverket skall ställas under styrelse af Chefen för Topografiska korpsen; jag vill nu icke ingå i något bedömande af denna fråga, och söka afgöra, huruvida det kan vara rätt att under nuvarande förhållanden så förfara, men jag ber att få återkalla i Kammarens minne, att vid sistlidne lagtima Riksdag föreslog Kongl. Maj:t i nädig proposition N:o 11 af den 26 Januari 1871 "att topografiska korpsen må helt och hållet uppgå uti och förenas med generalstaben." Nu är enligt min tanke en förändrad organisation af generalstaben och i sammanhang dermed förändrade generalstabsofningar och förändrade vilkor för befordran inom korpsen en af de åtgärder, som allra oundgängligast af behofvet påkallas för att vårt försvar må blifva väl och fullständigt ordnad. Frågan blir således icke, huruvida det i allmänhet är under nuvarande förhållanden lämpligt, att ekonomiska karteverket ställes under chefen för Topografiska korpsen, utan huruvida försvarsfrågan är viktigare än ordnandet af det ekonomiska karteverket, eller huruvida det är för försvarsväsendet lämpligt, att ifrågavarande karteverk ställes tillsammans med generalstaben, som dermed egentligen icke har något att skaffa. Jag är icke i tillfälle att upplysa huru denna fråga är ordnad i alla andra stater, men hvad jag med visshet vet är, att i de i militäriskt hänseende mest framstående länder har generalstabens organisation ansetts så viktig för försvaret, att deruti endast borde ingå rent militäriska frågor utan någon som helst sammanblandning med sådana, som uteslutande hafva ekonomiskt ändamål.

Undersöker man nu sjelfva den speciela delen af frågan, eller huru karteverket bearbetas, så ligger det också i sakens natur, att generalstaben väl måste anses hafva skyldighet att kunna affatta en terrain på karta och göra det på fullt tillfredsställande sätt icke

blott i afseende på tydlighet utan äfven så att full noggrannhet vinnes, ty detta allt hör till generalstabens militära åligganden, men att bedöma de ekonomiska frågor, som stå med det ekonomiska karteverket i sammanhang, att följa landets odling steg för steg och således, såsom föreslaget blifvit, årligen granska de ekonomiska kartorna för att se till, huru stor del af en socken blifvit uppodlad genom sjösänkningar och dylikt, sådant kan och bör icke tillhöra generalstabens åligganden.

En sådan sammanbindning af det ekonomiska karteverket med den militäriskt organiserade generalstaben har äfven den väsentliga olägenheten, att den måste helt och hållet förändra befodringsförhållandena inom den sistnämnda korpsen. De åligganden, som skola tillhöra en korps, hvilken har att bearbeta det ekonomiska karteverket, kunna nemligen icke verkställas af så att säga ambulatoriska personer, utan endast af sådana, som egna hela sin verksamhet deråt, hvaremot man anser, att generalstabens personal, för att vara tjänstbar i krig, icke bör uteslutande egna sig åt stabstjensten, äfvensom att, på det de kunskaper, som generalstaben under sin tjänstgöring förvärfvar, måtte komma hela armén till godo, de der anställda officerare böra tid efter annan befodras till armén, och sålunda en ständig vaxelverkan mellan denna korps och den öfriga krigsmakten ega rum.

Det är dessa förhållanden, som gifvit mig anledning att tro, att om, såsom jag måste antaga, Kongl. Maj:t fortfarande har för afsigt att, så snart omständigheterna det medgifva, föreslå åtskilliga ganska genomgripande förändringar i generalstabens organisation, det icke kan vara lämpligt att för den korta tid, som derförinnan kan återstå, vidtaga några förändringar med ekonomiska karteverket, som åter måste rubbas, så snart generalstabens utbildning hunnit fullbordas. På dessa skäl och utan att vilja bestrida, att under nuvarande förhållanden det beslut, Kongl. Maj:t redan fattat, kan vara lämpligt, tager jag mig friheten hemställa, att Kammaren måtte för sin del besluta:

att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om uppskof med verkställigheten af Kongl. Maj:ts nådiga beslut i karteverksfrågan af den 15 December 1871 i den del som bestämmer att det ekonomiska karteverket vid 1873 års ingång skall förläggas under chefens för Topografiska korpsen styrelse och ledning, intill dess frågan om generalstabens organisation blifvit afgjord.

Grefve Mörner, Carl Göran: Lika med den föregående talaren tror jag, att någon framställning med afseende på den ifrågasvarande förändringen vore lämplig, men jag skiljer mig så till vida från honom, att jag anser det vara bättre att för åstadkommande af ett likartadt beslut i båda Kamrarna återremittera denna punkt. Till de skäl den siste talaren anfört emot sammanslagningen af ekonomiska karteverket med Topografiska korpsen ber jag att få lägga det, att om någonsin det kan anses nödvändigt att en chef finnes, så är det väl när samme chef får nya och för honom förut alldeles obekanta uppdrag, men nu inträffar det förhållandet, att topografiska korpsen saknar ordinarie chef, och den som hittills varit dertill förordnad har nu begärt att varda derifrån entledigad. Således synes

mig tidpunkten för förändringen vara särdeles illa vald. Detta är emellertid en helt annan fråga och rör verkställigheten af beslutet, hvarom jag nu icke vill tala; jag vill endast fästa uppmärksamheten på, att, om vi besluta aflåtandet af en sådan skrifvelse, som Grefve Hamilton föreslagit, det kan leda dertill att, till följd af någon liten olikhet emellan de båda Kamrarnes beslut, hela saken kommer att förfalla. Jag tror därför, att det vore ändamålsenligt, om en återremiss af Kamraren beviljades på den föredragna punkten.

Herr Statsrådet Bergström: För bemötande af de båda föregående talarnes anmärkningar må det tillåtas mig uttala den åsigten, att för närvarande Topografiska korpsern verkligen icke är någon militärisk korps, i den mening, att dess göromål äro af militärisk natur. Dessa göromål äro tvärtom af helt och hållet civil beskaffenhet. Topografiska korpsern sammansätter nämligen sina stomkartor på samma sätt som de ekonomiska kartograferna sina, eller sålunda att förut befintliga landtmätarekartor nedtransporteras till den skala, som är bestämd för de topografiska stomkartorna, hvilka sedermera vid jämförelser ute å marken granskas och beriktigas, hvarvid äfven de jordstycken, öfver hvilka inga landtmätarekartor finnas upprättade, uppmätas och kartläggas. I detta afseende skilja sig således topografernas göromål icke i någon mån från de ekonomiska kartografernas. Endast i afseende på föremålen för rekognosceringen eger skiljaktighet rum, i ty att de förra å sina kartor inlägga terrängförhållanden, men de senare å sina utmärka åker och ång.

Nu har emellertid erfarenheten visat, att till följd af kartarbetets fördelning på två skiljda korpser en stor del af de nyssnämnda göromålen måste verkställas två gånger; och i huru stor utsträckning sådant dubbelarbete verkställts synes af de upplysningar, som meddelats i Karteverks-komiténs betänkande. De ekonomiska kartograferna behöfva dessutom en del astronomiska och trigonometriska ortbestämningar. Dessa söka de att på egen hand anskaffa, ehuru af helt naturliga skäl en landmätarens kunskaper icke äro sådana, att han kan utföra triangelmätningar eller verkställa de arbeten, som äro nödvändiga för uppmätande och kartläggande af andra rymder än dem, hvilka äro så små, att ingen hänsyn behöfver tagas till skilnaden mellan jordens plana och sferoidiska yta. Vid sådana förhållanden synes det vara klart, att man måste sätta de båda kartverken i närmare samband med hvarandra och derpå gick äfven Riksdagens framställning af år 1870 ut, liksom ock det just är hvad Kongl. Maj:ts ifrågavarande beslut innebär. Man må icke tro, att något hinder för föreningen kan ligga deruti, att topograferna icke skulle besitta förmåga att kontrollera ekonomiska arbeten. De statistiska beskrifningar, som af dem utarbetas, äro i sjelfva verket mycket svårare än dem, som ekonomerna utgifva, ty i de förra upptagas en mängd förhållanden, hvarmed de sednare icke hafva något att skaffa. De ekonomiska beskrifningarne åter bestå helt enkelt i afskrifter af jordeböckerna och mycket enkla uträkningar af den odlade jordens areal.

Man har här sagt, att Topografiska korpsern antagligen icke länge skall ega bestånd i sin nuvarande form, och att det därför vore min-

dre lämpligt att nu med densamma förena ekonomiska karteverket. Jag tillåter mig icke att hafva någon mening om huru generalstabens framtida organisation kan gestalta sig, men af mitt anförande till statsrådsprotokollet synes, att när Topografiska korpserna en gång ombildas i den riktning, som af Grefve Hamilton är omnämnd, så måste enligt min åsigt äfven en förändring ske med ekonomiska karteverket. Det kan emellertid dröja många år, innan något sådant inträffar, ty frågan om generalstabens organisation torde icke förekomma annorlunda än i sammanhang med den om försvarsväsendets ordnande i allmänhet, och när det kan ske, derom har jag ingen kännedom. Det var emellertid af vigt att icke dröja så länge med karteverkens ordnande, som skulle blifvit nödvändigt, om man icke velat begagna sig af Topografiska korpserna i dess nuvarande skick; och när en gång den förening inträffar, hvarpå Grefve Hamilton syftade, så är sambandet mellan de båda korpserna icke fastare, än att skiljsmessen dem emellan kan försiggå ganska lätt. För sådant ändamål är äfven ekonomiska karteverkets anslag bibehållet på sju hufvudtiteln. I öfverensstämmelse dermed har äfven Chefen för Civil-departementet fått åt sig inrymdt inflytande icke allenast på de ekonomiska kartografernas stomkartarbeten utan äfven på topografernas civila arbeten; och, enligt hvad jag nyss förut uttalat, har Topografiska korpserna till dato hufvudsakligen utfört civila arbeten, ty, så vidt jag vet, har den hittills uppgjort ganska få militära positionskartor.

Huru den af Kongl. Maj:t beslutade sammanslagningen skall kunna förrycka befordringsförhållandena inom Topografiska korpserna, kan jag för min del icke inse. De ekonomiska kartograferna skola nämligen icke tillhöra Topografiska korpserna, utan endast stå under styrelse och ledning af dess chef. En sådan gemensam ledning kan, såsom förut är sagdt, alldeles icke undvaras, hvilket bland annat bevisas af det försök, som år 1867 gjordes att sammanbinda de båda karteverken. Man stadgade nemligen då, att ekonomerna skulle med ledning af topografernas astronomiska ortbestämningar åstadkomma en stomkarta, hvilken sedermera skulle af topograferna begagnas vid deras rekognosceringar. Detta var en mycket välbetänkt anordning, som dock fullkomligt strandade vid utförandet af brist på en gemensam ledning. En chef måste således finnas, af hvilken man må kunna utkräva ansvar för det helas ordnande på ett lämpligt sätt.

På grund af hvad jag nu haft äran yttra, och då tiden för generalstabens omorganisation synes mig mycket oviss, så anser jag att någon sådan skrifvelse, som här är föreslagen, icke bör af Riksdagen aflätas.

Grefve Hamilton: Jag föranleddes att begära ordet, då jag hörde Herr Chefen för Civil-departementet i början af sitt anförande yttra, att topografiska korpserna vore en civil korps. Med anledning deraf får jag säga, att jag i 14 år varit anställd vid denna korps, utan att kunna föreställa mig annat än att jag vore militär, och att korpsernas arbeten afsäga militära ändamål.

Herr Chefen för Civil-departementet antaget vidare, att det skulle lända till stor skada, om karteverken fortfarande behandlades af två

särskilda korpsen och att derföre en förändring i detta förhållande måste verkställas, innan den förutsedda ombildningen af generalstaben kan ega rum. Hvilkendera af dessa ombildningar, som bör hafva företräde, beror emellertid helt och hållet på den uppfattning man har om angelägenheten af en förändring i generalstabens organisation, och antager man, att denna måste hvila, till dess frågan om arméorganisationen i sin helhet kan förekomma, så medgifver jag, att jag måste tillstyrka den ifrågavarande föreningen, men om Kongl. Maj:t fortfar att följa den väg, som redan vid denna riksdag synes vara beträdd, eller att genom partiela förbättringar söka åstadkomma det helas ombildning, så kan jag icke se något hinder för att, oberoende af arméorganisationen, en förändring af generalstaben redan vid nästa riksdag kan ifrågakomma. Då den nu beslutade förändringen i karteverket först kan sättas i verket vid 1873 års början, så skulle den i det af mig antydda fall endast ega bestånd under ett år, hvarefter en ny förändring måste ega rum.

Vidare är sagdt, att, när en ombildning af generalstaben kommer att inträffa, så blir det ganska lätt att derefter vidtaga den förändring, som behöfves med afseende på ekonomiska karteverket. Jag vågar dock vara af en annan mening. Om nemligen ekonomiska karteverket skall ställas under Topografiska korpsen, så förutsätter detta, att så väl chefen som officerarne vid denna korps böra vara de i ekonomiska kartearbeten mest insigtsfulla personer, som äro att tillgå. Inflyttas nu dessa i generalstaben, som icke får med ekonomiska karteverket att göra, så saknar man skickliga personer till detta sednare, och skulle åter dessa personer stanna vid ekonomiska karteverket och icke öfvergå till generalstaben, så kommer denna sednare att lida brist på en personal, som är väl behöflig.

Hvad beföringsförhållandena beträffar, så åsyftade jag icke, att de föreslagna förändringarne skulle för närvarande åstadkomma någon olägenhet i afseende på beföringen inom Topografiska korpsen, utan min mening, som jag kanske oriktigt uttryckt, var den, att, om en militäriskt organiserad generalstab skulle öfvertaga ekonomiska karteverket, så måste beföringen inom densamma ske icke på sätt, som för armén vore tjenligast. emedan den omsättning, som för sådant ändamål bör ega rum i generalstabens personal, skulle hindra densamma att egna sig åt sysselsättningar, som fordra många års arbete för att kunna väl skötas.

Det är en obestridlig sanning, att karteverkets fördelning på många olika håll har olägenheter med sig, emedan derigenom händelser, att samma sak blir gjord på två olika ställen, då det varit tillräckligt, att den gjorts på ett, samt att den ena korpsen får vänta på upplysningar och meddelanden från den andra och derigenom uppehålls i sitt arbete, men jag tror dock, att dessa missförhållanden skulle kunna afhjelpas om cheferna för de olika verken kommunicerade sig med hvarandra och sökte ställa arbetet så, att det enas göromål icke lade hinder i vägen för det andras. Inom Topografiska korpsen måste finnas vissa kunskaper, som icke erfordras af landtmätare, liksom af dessa å sin sida måste fordras insigter i vissa göromål, som icke kunna fordras af topograferna. Göromålen böra så-

ledes kunna ändamålsenligt fördelas och ehuru jag medgifver, att en gemensam ledning af karteverken vore nyttig, så tror jag dock, att hvad man derigenom skulle kunna åstadkomma under ett år eller två vore af den ringa vikt, att det lika lätt skulle kunna verkas af en anordning, sådan som jag påpekat, hvarjemte jag äfven anser generalstabens omorganisation så brådskande, att ett dröjsmål dermed vore vida farligare än ett uppskof i de ifrågasvarande karteverkens förening.

Herr Nordenfält: Då jag såsom motionär vid åtskilliga riksdagar i denna fråga torde hafva någon del uti att den kommit på tal, vill jag nu uttala min fullkomliga tillfredsställelse med både den fullständiga utredning som komitén åstadkommit och det beslut, Kongl. Maj:t sedermera fattat. Denna mycket omtvistade fråga synes mig nu hafva fått den bästa lösning man kunnat hoppas. Jag medgifver dock att, om eller då Topografiska korpsen skall förenas med generalstaben, den nu varande anordningen ej kan anses definitiv. Men om man vill hafva goda kartor, hvad är då naturligare än att man lägger detta arbete i händerna på personer, som visat sig kunna göra sådana, och om man vill hafva dessa kartor för skäligt pris, är väl klokast att icke låta uppräta karta öfver samma trakt af två olika arbetare eller två olika chefer. Säkert är att den närvarande personalen i Topografiska korpsen hufvudsakligen egnat sitt lifs uppgift åt att göra kartor, hvarföre en del icke lärar blifva framstående såsom generalstabsofficerare då generalstaben organiseras efter helt andra grunder och med helt annan öfning än hittills.

Derföre torde säkerligen vid en omorganisation en del af Topografiska korpsens officerare stadna qvar vid karteverket och alltså synes mig en sådan icke kunna göra någon farlig rubbning i den nu bestämda planen. Det var enligt min tanke nödvändigt att, sedan man kommit på det klara i en sak sådan som denna, fatta ett beslut och ej säga: nu veta vi hvad vi böra göra, men eftersom något annat framdeles kan komma att ske, så göra vi ingenting, utan låta allt gå på det gamla oeffterrättliga sättet. Jag tror ej att det skulle varit ett sätt att gå till väga, hvarmed representationen kunnat vara belåten. Ehuru det blifvit bestridt att Topografiska korpsen arbetar för hufvudsakligen civilt ändamål, vet jag, att, om man granskar deras arbeten med afseende på den tid de användt, så finner man att den stora kartan öfver Sverige upptagit största delen af deras tid. Man kan visserligen säga, att den hufvudsakligen är af militär natur, men jag kan vitsorda att den för mig såsom civil arbetare är af största nytta. Herr Helanders motion synes mig dessutom vara så uteslutande ställd på att framhålla och gynna landtmäteriiintresset, utan att afse ett godt och billigt kartearbete, att jag mycket beklagar, om man på grund deraf nu rubbar ett nyss fattadt och godt beslut. Jag tillstyrker bifall till Utskottets framställning.

Herr Wallenberg: Jag trodde mig kunna med skäl anmärka mot föreliggande fråga att man hade lemnat ett civilt uppdrag åt en militärkorps, men Herr Chefen för Civil-departementet har nu beha-

gat upplysa att "Topografiska korpsen ej är någon militärkorps". Om så är förhållandet, hvarför utför man ej tanken i sin helhet? hvarför lägger man ej Topografiska korpsen under Civil-departementet och gör den till en civil korps? Ordet "topografi" behöfver ej anses beteckna något militäriskt, men vi hafva vant oss vid att betrakta Topografiska korpsen, som en militärkorps. Jag har för min del ej något emot att lägga den under Civil-departementet, utan tror att det skulle vara nyttigt i ett och annat afseende. Herr Chefen för Civil-departementet har sagt, att genom den föreslagna åtgärden dubbelarbete skulle undvikas; det är en pligt att tro det, då det säges af den, som väl bör veta det, men nog kunde man annars sätta i fråga, huruvida Topografiska korpsen skulle kunna utföra de ekonomiska kartarbetena, utan att dubbelarbete uppkommer, såvida man ej vill anlita de förarbeten som redan blifvit af landtmäteriet utförda. Jag tror att det skulle blifva ganska svårt. Det som emellertid är det svåraste i hela denna fråga, hvilken den siste talaren behagade förklara hafva fått en lösning, är just att frågan ej blifver löst, utan att en åtgärd endast blifvit vidtagen, som ser ut som om frågan verkligen vore löst, utan att den dock är det. Man har flyttat det ekonomiska karteverket, men ej anförtrott det åt Topografiska korpsen, utan man har ställt arbetet under chefen för Topografiska korpsen, som sålunda blir chef både för denna korps och för dem som utföra de ekonomiska kartorna. Chefen för Civil-departementet har yttrat att "Topografiska korpsen ej kommer att länge förblifva sådan som den nu är", och detta yttrande vinner ännu mera styrka deraf, att chefen för Topografiska korpsen ej har fullmakt utan endast är tillförordnad, hvilket antyder en tanke hos regeringen att man är sinnad vidtaga någon ändring. Kan det då vara en riktig tanke att öfverflytta tillsyn öfver det ekonomiska karteverket från chefen för landtmäteriet till en annan chef, om hvilken man ej vet huru länge hans embete bibehålles? Jag tror att hela denna fråga nedsjunkit till en fråga, om den ene eller andra chefen vill åtaga sig ett uppdrag och utföra detsamma, och jag tror att den skulle fått en bättre lösning, om man skäligen höjt lönen för chefen för landtmäteriet såsom ersättning för hans tillsyn öfver ekonomiska karteverket. Af alla dessa skäl förenar jag mig med Grefve Mörner i att anhålla om återremiss.

Grefve Beck-Friis: Efter det sakrika anförande, som af Herr Statsrådet och Chefen för Civil-departementet blifvit hållet, torde det ej vara behöfligt för mig att söka bevisa nyttan af den af Kongl. Maj:t föreslagna åtgärden; men jag anhåller att få för Kammaren uppläsa ett yttrande af komiterade, nemligen om obehöfligheten af det dubbelarbete, som nu eger rum: "För upprättande af stomkartor öfver Upsala och Örebro län hafva nemligen Topografiska korpsen och ekonomiska karteverket, hvar för sig, dels transporterat alla rörande dessa län befintliga användbara landtmätarekartor till ett antal af flera tusen, dels upprättat och transporterat nya kartor öfver de hundradetals hemman inom nämnda län, för hvilka användbara landtmätarekartor saknades, och dels till stomkartor sammansatt transporterarna, i antal uppgående till flera tusen. Vidare har, till

följd af brist på dugliga landtmätarekartor i mellersta och vestra delarne af Jönköpings län, Topografiska korpsen derstädes för sitt ändamål uppmätt nära 300 hemman, hvilka ekonomiska karteverket, när dess arbeten förläggas till nämnda län, måste för sitt ändamål ånyo uppmäta“. Detta tyckes mig vara ett fullkomligt tydligt bevis på det slöseri med tid och arbetskrafter som den nuvarande organisationen medförer; att man skulle anse den förestående reorganisationen af generalstaben utgöra ett hinder för det nu föreslagna temporära ordnandet af karteverket kan jag ej fatta, ty denna reorganisation må dröja längre eller kortare, så är det gifvet att i sammanhang med generalstabens organisation äfven Topografiska korpsen, som hittills företrädesvis varit ett civilt karteverk, måste annorlunda organiseras. Intildess detta skett anser jag att karteverken böra ställas under en chef, och för öfrigt synes det mig vara hög tid att denna strid om karteverken, hvilken varit en plåga för Stats-Utskottet, får ett lyckligt slut. Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Herr Berg: Den förste talaren har uttalat åsigtter, som jag fullkomligt delar, men jag tror att han ej besvarat alla de invändningar, som äro gjorda mot frågan i sin helhet. Jag har äfven haft den äran att i min ungdom tillhöra Topografiska korpsen och då Herr Nordenfelt för några år sedan väckte motion om karteverkens förening under en styrelse hade jag äran yttra mina tankar i detta ämne; jag nämde då att jag ansåg det Topografiska korpsen såsom en del af generalstaben är en militärkorps. Herr Grefve Hamilton har kanske ej så tillräckligt specificerat de olika göromål, som Topografiska korpsen har, i jemförelse med dem som tillkomma ekonomiska karteverket; det är en ej obetydlig skiljaktighet mellan de mätningar, som göras för de militära kartorna och de som ske för de ekonomiska. Jag betvivlar ej att många af topograferna skulle kunna uträtta de mätningar som tillhöra landtmätarne, men det är ej något deras åliggande. Deras karteverk innehåller egentligen beskrifning på jordytans olika form, ej på jordens olika innehåll, som deremot landtmätarne måste taga reda på. Vidare får jag fästa uppmärksamheten derpå att, ehuru Topografiska korpsens arbeten i viss mån äro civila och af nytta för civila, och ehuru en stor del af deras tid upptages af dessa arbeten, man dock ej får förglömma att Topografiska korpsens officerare användas ej blott i krig, utan äfven i fred vid öfningsläger såsom generalstabsofficerare. Herr Chefen för Civil-departementet nämnde såsom skäl för nödvändigheten att ställa ekonomiska karteverket under chefen för Topografiska korpsen att ekonomiska karteverket behöfde korpsens biträde med de noggranna ortbestämmelser hvartill fordras astronomiska observationer och triangelmätningar, men att då sådant begärdes för arbeten i Östergötland kunde det ej erhållas.

Jag får naturligtvis ej betvifla en sådan uppgift, som jag ej känner, men jag förstår ej att, om nu en sådan händelse förefallit, felet kan ligga hos någon annan än chefen för Topografiska korpsen och då kan jag ej förstå att det afhjelpes genom att ekonomiska

karteverket lägges under hans befäl. Skälet skulle då vara att ekonomiska karteverket skulle komma att verka pådrifvande på chefen för Topografiska korpsen. Herr Nordenfelt har sagt att af de nuvarande officerarne i Topografiska korpsen har man ej anledning vänta några dugliga militärer eller några generalstabsofficerare. Jag vågar för min del, ehuru jag ej står i någon relation med dem, betvifla riktigheten af hvad han sagt. Likaså tycker jag ej att det är i sin ordning att skylla på att det är ett landtmäterintresse, som vill göra sig gällande, men skulle det verkligen vara ett dylikt intresse, så undrar jag, om det ej kunde vara skäl att taga detsamma i öfvervägande, då landtmätarnes göromål närma sig ganska mycket till dem som tillkomma ekonomiska karteverket; och när vi tillika veta att landtmätarekorpsen har numera ett ganska inskränkt fält för sin verksamhet, så inser jag ej hvad det skulle vara för ett fel att låta landtmätarne få en sysselsättning, som kunde vara för dem passande och för landet gagnande. Jag vågar tro att, på grund af hvad Grefve Mörner sagt och möjligen af ännu flera skäl, det vore bäst återremittera frågan till Utskottet; och ehuruväl jag skulle vara mera böjd för att rösta för Grefve Hamiltons förslag, vill jag således ej motsätta mig en återremiss. I ovisshet om hvilket af dessa förslag är det tjenligaste yrkar jag emellertid afslag på Stats-Utskottets hemställan.

Grefve Mörner: En talare i mitt grannskap har funnit det hufvudsakliga skälet för bifall till Utskottets framställning i den omständigheten att Topografiska korpsen skulle hafva uppmätt 300 hemman i Småland, men att, då ekonomiska karteverket kommer att taga befattning med denna provins, skulle det nödgas göra om denna uppmätning. Jag tror att denna konklusion ej är alldeles riktig och att den står i uppenbar strid med hvad förra lagtima Riksdag begärde. Det var just sådana ommätningar, som man önskade förekomma, och om det ej dröjer allt för många år, så att odlingar och delningar m. m. allt för mycket förändrat beskaffenheten af den trakt, der ifrågavarande hemman äro belägna, så måtte det väl ej finnas någon rimlig anledning att åter låta mäta upp denna trakt, då man har en nyligen uppmätt karta. Att sådana omarbetningar ibland gjordes, var just orsaken till anmärkningen, man önskade ett samband mellan de olika arbetena till förekommande af dylika dubbelarbeten. Detta blir dock ej hjälpt derigenom att man sätter en tillförordnad chef att ordna alltsammans, ty denna tillförordnade chef har troligen en viss frändskap med andra tillförordnade chefer, och jag tror ej att han kommer att utgöra ett undantag från dem. Den, som står på så osäker fot, griper ej in i en organisation, utan han låter sakerna hafva sin gång; erfarenheten visar att det är den vanliga följden af dylika arrangement.

Herr chefen för Civil-departementet sade att Topografiska korpsen hufvudsakligen vore en civil korps. Det var ett hårdt omdöme öfver de två högt aktade personer, som under ett halft sekel varit chefer för denna korps. Den hade till sina chefer två ibland våra mest bildade militärer, General Akrell och General Hazelius. Den sed-

nare har knappast hunnit andas ut, förr än man säger att han har skött det honom anförtrödda värf så illa att det kommit på afvägar. Jag hyser en annan tanke, och jag förmodar att de skött sitt kall så, att landet deraf har stort gagn. Fastän de af Topografiska korpserna uppgjorda specialkartor ej blifvit allmängjorda, så finnas de dock säkerligen att tillgå då de behöfvas. Det var en af de första och ingalunda minsta svårigheter, som under det sista kriget mellan Tyskland och Frankrike, detta sednare land hade att bekämpa, att användbara militära kartor saknades. De, som funnos, voro magasinerade i Paris och för att afhjelpa denna brist måste man dels anlita kartor, uppgjorda för jernvägsanläggningar, dels skaffa sig kartor från fienden; det var tyska kartor, som omtrycktes i Tours och utdelades åt de der bildade trupperna. Det vore efter mitt förmenande ganska illa, om Sverige, i fall af behof, bland andra brister, äfven skulle komma att sakna tillgång på ändamålsenliga kartor att i tillräckligt antal utdela. I Preussen, som för närvarande är det land, som har sitt militärväsende fullkomligast ordnadt, finnes förutom generalstaben, en särskild byrå för landets triangulering, hvilken byrå ej står i förbindelse med generalstaben, utan, liksom det händer här, under tondom grälar med generalstaben om gränsen för hvar deras arbeten, men de arbeta hvar för sig. Jag tror att, efter hvad som här förut blifvit yttradt, man ej kan frångå den åsigten, att denna tidpunkt ej är den bäst valda för en sammanslagning af ekonomiska karteverket och Topografiska korpserna, och ju mera osäker man är om den tidpunkt, då omorganisationen af generalstaben kommer att ega rum, ju mera betänksam tror jag att man bör vara med vidtagandet af ett sådant steg, hvarigenom Topografiska korpsernas verksamhet kan ytterligare ledas på afvägar. Jag anhåller om återremiss.

Herr Berg: Vid formulerandet af mitt yrkande råkade jag begå ett misstag genom att begära afslag; det härledde sig deraf att jag är lika belåten antingen Herr Greve Hamiltons eller Grefve Mörners förslag antages. Jag får nu återtaga detta mitt yrkade och förena mig i yrkandet på återremiss.

Friherre von Essen: Det lär ej vara mera än en mening om att denna fråga är af särdeles invecklad natur och den har vid flera riksdagar visat sig vara ganska svårlöst; sent omsider kom Riksdagen till ett beslut och gjorde en framställning till Kongl. Maj:t, hvilken blifvit här flera gånger omnämnd och gick derpå ut, att Kongl. Maj:t täcktes taga under ompröfning, i hvad mån de topografiska, ekonomiska och geologiska karteverken kunde med hvarandra ställas i närmare samband. Derefter tillsatte Kongl. Maj:t en komité af personer, hvilkas erfarenhet i dessa frågor och hvilkas sakkunskap stå utom allt tvifvel. Dessa komiterade utarbetade ett förslag och deras betänkande är ganska vidlyftigt. Deri förekommer ett yttrande, hvarom komiténs alla ledamöter voro ense, fastän sedan en af dem gjort en modifikation. Det lyder: "på grund af de skäl, som här blifvit anförda, anse vi oss enhälligt böra tillstyrka att rikets ekonomiska karteverk må ställas under styrelse och ledning af chefen för

Topografiska korpsen, på sätt Eders Kongl. Maj:t kan finna för godt att närmare bestämma, och att det på riksstatsens sjetta hufvudtitel nu uppförda anslaget till berörda karteverk må till fjerde hufvudtiteln öfverföras“. I afseende på första delen af detta yttrande har Kongl. Maj:t varit af samma tanke och beslutat att en förändring skulle ske i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad komiterade föreslagit. Då nu Riksdagen gjort en sådan framställning och då Kongl. Maj:t, efter att hafva låtit de mest sakkunnige män utreda frågan, fattat sitt beslut, förefaller det mig minst sagdt besynnerligt om Riksdagen nu bildade sig till en komité af några hundra personer och komme med en helt annan framställning än föregående år. Det är mycket möjligt, att det kan finnas flera vägar, som leda till ett godt mål, och det finnes här flere insigtsfulle män, som anse en annan utväg bättre än den föreslagna, men andre äro åter af en motsatt åsigt, och då de mest sakkunnige män kommit till en gemensam öfvertygelse samt Kongl. Maj:t derpå grundat sitt beslut, så kan jag ej finna klokt och konsekvent att Riksdagen nu frångår sitt förra beslut och uttalar sig för en annan organisation, ty jag förmodar att ett afstyrkande af Stats-Utskottets hemställan skulle afse organisationens ordnande på något annat sätt, att nemligen meningen dermed skulle vara ett uttalande i den syftning, som Herr Helander föreslagit. Det förutsätter emellertid att Riksdagen skulle vara af en annan mening än förut, och Stats-Utskottet har ej kunnat så uppfatta sin skyldighet att det skulle tillstyrka Riksdagen att frångå ett förut fattadt beslut. Jag anhåller om bifall till Stats-Utskottets hemställan i förevarande punkt.

Herr Nordenfelt: Jag vill inskränka mig till att förklara, det Herr Berg alldeles oriktigt uppfattat mina ord. Jag har velat säga, att vid denna omorganisation af generalstaben, som kan komma att ega rum, det säkerligen skall finnas flera af Topografiska korpsens medlemmar, som äro både mindre lämpliga och mindre villiga att öfvergå till generalstaben, sådan som den då komme att organiseras, ty när en korps omorganiseras, och andra fordringar ställas på densamma måste det alltid kunna inträffa att utmärkt skickliga och aktningvärda personer, icke finna sig lämpliga för de nya förhållandena, fastän de varit fullt användbara och lämpliga under de gamla.

Herr Statsrådet Bergström: Till en början vill jag erinra, att om jag i mitt förra anförande nyttjade det uttryck, att Topografiska korpsen vore en civil korps, så bör sådant icke missförstås. Jag ville dermed säga, att nämnda korps i denna stund nästan uteslutande verkar för civila ändamål, fastän den har en militärisk organisation och utgör en qvasi-del af Generalstaben. Upprättandet af Topografiska korpsens karta öfver Sverige tjenar nemligen civila ändamål.

Detta har äfven blifvit erkänt af korpsens nyligen aflidne chef, General Hazelius, som nitiskt verkade för, att det så kallade speciellt militära karteverket ej längre skulle hemlighållas och äfven 1857 utverkade Kongl. Maj:ts bifall dertill att detsamma fick till gagn för allmänheten utgifvas. Han insåg nemligen mycket väl, hvilken vigt

ett godt karteverk har för ett lands utveckling, och han var nog upphöjd att finna, att ifrågavarande topografiska karteverk afsåg att gagna icke blott militäriska ändamål, utan äfven och hufvudsakligast allmänt civila. De af andre talaren i ordningen uttalade förebräelser synas mig icke vara befogade. Ingen (åtminstone icke jag) har låtit undfalla sig något ord, som afsett att kasta skugga på en högt förtjent man. Den af Kongl. Maj:t vidtagna anordningen har ju skett i full öfverensstämmelse med Hazeliis mening. Visserligen tänkte han i så måtto olika mot komiténs flertal, att han ansåg bearbetandet af jordbruksstatistiken kunna, utan upprättande af ekonomiska stomkartor, öfverlemnas åt hushållningssällskapen; men för den händelse att ett ekonomiskt stomkarteverk skulle bibehållas, var han också af den mening, att det skulle förläggas under chefens för Topografiska korpsen styrelse. Då detta var en gammal åsigt, hvilken han redan uttalat 1858 och till hvilken han nu, efter att hafva utbytt meningar i komitén, återvände, så torde äfven deri finnas ganska stort skäl för åtgärden.

Herr Wallenberg syntes, om icke betvifla, dock ifrågasätta, att något dubbelarbete egde rum under den tid, de begge karteverken varit skiljda. Det af grefve Beck-Friis åberopade komitébetänkandet visar, huru härmed förhåller sig. Hvad Herr Wallenberg i sammanhang dermed vidare yttrade om dubbelarbetet kunde jag icke (jag tillstår det uppriktigt) förstå. Han syntes gå ut ifrån, att de kartor, som finnas i Landtmäterikontoret, upprättats i ändamål att bilda det ekonomiska karteverket. Så är emellertid icke förhållandet, utan de upprättas vid skiften, egotvister och dylika tillfällen, men de äro det material, som sedan bearbetas för det ekonomiska karteverket. Misstager jag mig ej alltför mycket, finner här sin tillämpning det allbekanta yttrandet: *“det dunkelt sagda är det dunkelt tänkt.”* Jag föreställer mig nemligen, att han icke hade klart för sig, huru med dessa karteverks bearbetande tillgår.

Här har äfven blifvit ifrågasatt, att Topografiska korpsen borde öfverflyttas till Civil-departementet. Detta kan jag icke gilla, ty så länge denna korps har en quasi-militärisk uppgift, torde det icke vara lämpligt, att den kommer att lyda under Civil-departementet; men deremot är det fullt lämpligt, att ett verk, som har ett likartadt arbete med Topografiska korpsen ställes under befäl af chefen för denna korps. Det är icke, såsom Herr Wallenberg förmenat, här fråga om en tvist mellan två chefer om vilkendera, som skall öfvertaga arbetet, utan frågan är, huru man lämpligast och bäst skall ordna arbetet för att bereda det allmänna den största fördel. Den chef, som blifvit utsedd att leda det hela, har icke, såsom Grefve Mörner förmenade, till uppgift att företaga någon organisation; han har blott att klokt leda och anordna arbetena så, att de passa i stycke med hvarandra. Honom åligger således bland annat att vaka deröfver, att hvad som tillföre inträffat icke vidare må inträffa, eller att utlofvade ortbestämmelser icke varda af topograferna å utsatt tid tillhandahållna de ekonomiska kartograferne vid upprättande af deras stomkartor; att icke till följd deraf fastställd plan

för bearbetande af dessa kartor behöfver ändras samt att icke topograferne i sin ordning må finnas i saknad af stomkartor för deras rekognosceringar å bestämda orter. Allt sysslande med ortbestäm- melser måste frångå de ekonomiska kartograferne, hvilka sakna de kunskaper, som erfordras för att kunna upprätta nöjaktiga geo- grafiska kartor.

För att kraftigt visa, huru illa de löst uppgiften att göra trigo- nometriska ortbestämmer, ber jag att få uppläsa en vid karte- komiténs protokoll fogad, af majoren vid topografiska korp- sen, Steck- sön, afgifven kritik öfver det sätt, hvarpå de ekonomiska kartogra- ferne inom Örebro län uppmätt ett triangelnät. Denna kritik lyder som följer:

Undertecknad, som under vintern 1867—1868 i egenskap af tienst- förrättande professor vid Topografiska korp- sen ledde beräkningen af ett i norra delen af Örebro län uppmätt triangelnät, som hade några punkter gemensamma med ett af rikets ekonomiska karte- verks personal uppmätt triangelnät i samma län, blef af denna anledning i till- fälle att se och granska de vid sistnämnda mätning förda protokoll, och får nu, derom anmodad, öfver samma triangelmätning lemna det intyg att, förutom mer och mindre betydande fel, såsom t. ex. att ingen anteckning i protokollet visar, att den använda teodoliten nå- gon gång blifvit justerad, följande grofva fel förekomma:

Vid observationernas anordning har ingen åtgärd blifvit vid- tagen för att upptäcka eller försäkra sig emot de vid triangelmät- ning vanligen förekommande fel, såsom syftningsfel, mindre lyckad afläsning, misstag vid afläsning, fel, beroende af instrumentets ofull- komlighet, t. ex. delningsfel hos limben m. fl.

I de flesta trianglar äro endast tvänne vinklar mätte, och i de trianglar, i hvilka alla vinklarne blifvit mätte, äro triangelfelen mer än tillåtligt stora.

I en triangel (Bromsjöboda—Harzberg—Linde kyrka), på hvilken hela nätets fortgång beror, uppgår triangelfelet till mer än sju grader, utan att grundade skäl finnas till antagande att felet ligger i någon särskild af de tre vinklarne. Tvärtom gifva de stora felen på alla i serie med två af dessa vinklar gjorda observationer fullgiltiga skäl att förkasta två af triangeln vinklar.

Der en sidas längd kan erhållas medelst beräkning genom olika trianglar fås omätligt stora skillnader i resultatet genom beräkning på den ena eller andra vägen, t. ex. längden af sidan Linde kyrka—Wargklefsberget, från hvilken hela nätet utgår, kan från den i när- heten af Linde mätta basen beräknas genom flera olika trianglar; de resultat, som på de olika vägarne erhållas, skilja sig ifrån hvar- andra på mer än 200 fot, oaktadt hela sidans längd icke öfverstiger $\frac{1}{2}$ svensk mil.

På grund af nu nämnda fel anser jag denna så kallade trian- gelmätning icke vara duglig att tjena till grund för sammansättning af någon karta, den måtte vara upprättad i hvilken skala eller för hvilket ändamål som helst.

Slutligen får jag äran nämna, att Chefen för Topografiska korp- sen i följd af min rapport om arbetets oduglighet lät under som-

maren 1868 verkställa triangelmätning öfver det område, å hvilket ifrågavarande triangelmätningförsöket blifvit företaget.

Stockholm den 12 November 1870.

J. O. B. Stecksén.

De af Kammarens ledamöter som tillhört Topografiska korpsets skola genast finna, till hvilka grofva fel dessa ekonomiska kartografer här gjort sig skyldiga. Det är på sådana mätningar, som man sätter ihop kartor och ett sådant karteverk, som man vill skall sköta sig sjelf. Det går ej an, att så får förblifva, bättre då att låta hela detta karteverk, hvilket så länge varit ett tvistämne inom representationen, alldeles upphöra.

Jag hemställer om bifall till Utskottets förslag.

Grefve Mörner: Det är fullkomligt riktigt, att Kongl. Maj:t 1857 medgaf allmängörande af de topografiska kartorna i större skala än som förut varit medgifvet. Men det är alldeles felaktigt, om man tror, att med detsamma alla som finnas äro allmängjorda, ty för hvar och en, som behagar taga kännedom om stadsrådsprotokollet och Topografiska korpsets hemställan, skall det blifva obestriddigt, att ingen enda positionskarta fick allmängöras. Det finnes en massa kartor för militäriska ändamål, som icke äro allmängjorda. Detta i afseende på den i berörda hänseende lemnade upplysningen.

Att General Hazelius vidhållit sin åsigt att få det ekonomiska karteverket under Topografiska korpsets, det tror jag visserligen. särdeles på en tid då han icke för Topografiska korpsets arbeten egde att disponera så stora anslag, som han, med det stora intresse han hyste för framgången af detta arbete, önskade att derpå få använda. Att Chefen för Landtmäteri-styrelsen med lika ihärdighet har önskat, att få detta karteverk skiljdt från Landtmäteri-styrelsen, det är äfven nogsamnt känt. Han har i detta hänseende ideligen inkommit till regeringen med likartade framställningar. Då man drifver den satsen, att hans insättande i den ifrågavarande komitén utgör en borgen för sakens beskådande från alla sidor, så tror jag att man begått ett misstag, enär han icke sett och sannolikt icke kommer att se den från mer än en sida.

Här har blifvit uppläst ett utlåtande af någon person vid Topografiska korpsets om en af det ekonomiska karteverkets tjänstemän verkställd triangelmätning, som vore misslyckad. Jag har också i går afton läst ett utlåtande, hvori uppgifves att Topografiska korpsets kartor skulle innehålla misstag i det att dessa kartor upptoge både vägar och skogar, som icke finnas o. s. v. Det kan således väl få qvitta det ena med det andra. Misstag äro menliga och kunna troligen hända den ena lika väl som den andra.

Herr Wallenberg: Herr Civil-ministern har behagat yttra, att han visserligen icke vill hafva Topografiska korpsets till ett civilt verk. Jag tog mig den friheten, att anse att den borde komma under Civil-departementet såsom en naturlig slutföljd af bemälda departements-chefs

departements-chefs förra yttrande. "att Topografiska korpsen ej är någon militär-korps". Antalet ärenden, som afgöras på föredragning af två departements-chefer, tror jag icke att man bör öka, ty det ligger i sakens natur, att det möjligen i dessa kan framträda en viss *dualism*, om äfven aldrig så stor enighet eljest emellan konseljens ledamöter är rådaude. Samme talare har behagat yttra, att i afseende på "dubbelarbetet", så skulle det dunkelt sagda vara det dunket tänkta. Detta är visserligen sannt, men han har sjelf sagt, att material för det ekonomiska karteverket finnes i landtmäteri-kontoret. Då ligger det nära till hands, att, om ej detta material skall begagnas, så skall något nytt anskaffas, och då blir det *dubbelt* arbete.

Det som jag hufvudsakligen har att anmärka, är den stora reformens beskaffenhet. Man förenar nemligen icke två korpsar till en, utan man hänger utanpå den ena korpsens chef något som den andra har sig anförtrodt, och det är en slags reform som ej är att förorda. Derfor bör man tänka till punkt och komma med ett helt förslag, innan man påkallar, att Riksdagen, på sätt här blifvit föreslaget, skall sanktionera en tillfällighets-åtgärd.

Till sist kan jag icke underlåta att anse som en beklaglig företeelse, att Civilministern här uppläst ett klander mot utförandet af de ekonomiska kartorna, det vill säga mot det sätt hvarpå de, hvilka hafva med saken att göra, fullgjort sina åligganden. Jag känner en obeskriflig medömkan, när man på det sättet vill föra diskussionen, att man vill ställa den ena emot den andra, utan att lemna den kiandrade tillfälle att försvara sig. Hvad som har blifvit uppläst är ett klander, som återfaller på den högsta styrelsen, som ej tillsett, att de underlydande bättre utfört sina arbeten. Man får icke gå uppifrån och skjuta skulden på de lägre. Och om det är någon, som icke fullgjort sina åligganden eller väl utfört sitt arbete, så är detta en anledning att anförtro hans arbeten åt andra, men icke att göra en sådan här tillfällig omorganisation.

Grefve Hamilton, Henning: Då jag upptog chefens för Civildepartementet yttrande i afseende på Topografiska korpsen, att den skulle vara en civil korps, så var det icke ur den synpunkten, att deri hvarken för korpsen eller dess förutvarande chef låg någon förolämpning, ty icke är det något ondt i att vara civil tjänsteman, om man verkligen är det. Efter min uppfattning och oakadt de skäl jag för en motsatt åsigt här fått höra, är den Topografiska korpsen en militärisk korps. Det är sannt att de kartor, som af Topografiska korpsen uppgöras, för närvarande hufvudsakligen begagnas för civila ändamål. Detta bevisar dock ingenting annat, än att de militära arbeten, som af korpsen utföras, äfven äro dugliga för civila ändamål, men icke något i afseende på korpsens organisation. Att den verkligen är militärisk, derpå hafva vi i en af dess affidne chefer ett ganska vackert vittnesbörd. General Akrell var under 1814 års fälttåg tjänstgörande vid denna korps eller, såsom den då benämndes, Fältmättnings-korpsen, och då han dubbades till Svärdsordens-riddare

samt erhöåll tapperhets-medaljen. blödde ännu det sår han erhöållit i slagit vid Leipzig. Detta torde vara ett tydligt bevis på, att han såsom topograf icke var civil tjensteman utan militär.

Detta skulle emellertid för denna fråga icke hafva någon betydelse, om man icke fäster afseende vid min utgångspunkt, nemligen den att Kongl. Maj:t sjelf har förklarad sin mening vara, att Topografiska korpsen skulle införlifvas med Generalstaben och det därför vore angeläget, att man icke med denna korps på ett eller annat sätt införlifvade en afdelning, som är af uteslutande civil beskaffenhet. Såsom stöd för Kongl. Maj:ts nådiga proposition har blifvit anfördt, att landtmätare hafva illa utfört dem anförtrodda triangelmätningar. Detta är utan tvifvel ledsamt, men jag kan icke finna att det bevisar något i afseende på, huru en sådan korps bör organiseras. Det kan på sin höjd bevisa, att så vidt landtmätare fortfarande skola göra triangelmätningar, böra de erhöålla en fullständig undervisning om sättet huru de skola verkställa dem. Nu tror jag likväl icke, att okunnighet var anledningen till de stora misstag, som vid triangelmätningarne i Nerike blifvit begångna. Det torde nemligen kunna till en viss grad böra tillskrifvas mindre noggrannhet vid utförandet, men den som sjelf försökt att verkställa sådana och vet huru mycket man är beroende af instrumenternas beskaffenhet, den kan också lätt inse att, om icke den största noggrannhet och en ständig kontroll iakttagas, så kunna ganska stora fel uppstå, hvilket äfven varit förhållandet med Topografiska korpsens arbeten, isynnerhet i äldre tider, ehuru man på sednare tider genom användande af bättre instrumenter och — jag medgifver det — genom iakttagande af större noggrannhet och omsorg, nått ett bättre resultat. Astronomiska ortbestämningar kunna icke utföras af landtmätare, men de utföras icke heller af Topografiska korpsen annorlunda än under ledning af den professor, som för ändamålet är vid Topografiska korpsen anställd.

Jag ingick icke i mitt första yttrande i någon granskning af den organisation, som af Kongl. Maj:t blifvit föreslagen, utan ville gerna antaga, att den var lämplig, för så vidt icke en omorganisation af Generalstaben vore föreslagen. Men då nu denna fråga blifvit vidrörd, ber jag att få yttra den mening, att jag icke tror det vara nyttigt, att en korps, som står under det ena departementet, har till chef en person, som står under ett annat och framför allt icke, att en civil korps har en militär till chef, helst det lätt kan hända, att chefen för Topografiska korpsen på föredragning af chefen för Landt-försvars-departementet beordras till en tjenstgöring, som helt och hållet hindrar honom från att utföva chefskapet för den civila korpsen.

Då ingen af de talare, som här yttrat sig, understödt mitt yrkande, vill jag afstå från detsamma; och jag gör det så mycket heldre, som derest det vunne Kammarrens bifall, det kunde inträffa, att Andra Kammarrens beslut skulle komma att skilja sig ifrån den Förstas på sådant sätt, att hela frågan komme att förfalla. Jag förenar mig därför med Grefve Mörner i anhållan om återremiss.

Herr Statsrådet Bergström: Det förefaller mig, som skulle jag kunna med mycket jemmod fördraga de förebräelser, hvilka Herr Wallenberg mot mig riktat för det jag uppläst en officiel handling, som finnes bilagd komiténs betänkande. Jag tror, att det är en skyldighet att sätta representationen i kännedom om dessa misstag, hvilka naturligen måna att söka förebygga dylika för framtiden.

Vidare förmenar jag, att beskyllningen mot högsta styrelsen icke var befogad. Det lärer icke billigtvis kunna fordras, att högsta styrelsen skall begifva sig ut på landsbygden, för att kontrollera huru triangelmätningarne verkställas. Men när sådana fel, som jag nyss framhållit, varda uppställda, då bör man efterforska den djupare grunden dertill och söka undanrödja densamma.

Hvad i öfrigt den ifrågavarande organisationen beträffar, tror jag icke, att det går an att inställa den, till dess att landtmätarne hunnit inhemta tillräckliga kunskaper i triangelmätning. Det fordras nemligen lång tid, innan de som nu äro elever hunnit inhemta dessa kunskaper; och de redan varande landtmätarne lära icke beqväma sig att på äldre dagar studera högre matematik.

Herr Berg: Jag anhåller endast att få tillägga några ord till hvad Grefve Hamilton sagt.

Herr Civilministern har såsom skäl för den af regeringen föreslagna förändringens vidtagande angifvit vissa felaktigheter, som blifvit begångna af ekonomiska karteverkets tjänstgörande personal vid en af densamma verkställd mätning. Jag finner ej den anförda omständigheten kunna anföras såsom bevis för nödvändigheten af de båda korpsernas sammansläende, ty enligt min uppfattning skulle, vare sig korpserna äro förenade eller ej, i ett fall sådant som det anförda, från Topografiska korpserna kunna erhållas det biträde och de fullständigare instrumenter, som kunna erfordras vid de ekonomiska förrättningarne, och jag kan ej tro annat, än att, på samma sätt som Topografiska korpserna får Kongl. Maj:ts tillstånd att för sina ändamål begagna landtmäterikontorets kartor, skulle äfven det ekonomiska karteverkets personal kunna få rättighet att för sina behof anlita de triangelmätningar, som, stödda på astronomiska observationer, blifvit gjorda af topografiska korpserna. Under den förutsättning att ekonomiska karteverket skulle kunna få del såväl af ifrågavarande triangelmätning som öfriga arbeten, hvilka af de i sådant hänseende mera öfvade topografiska officerarne blifvit verkställda, torde någon gemenskap med det topografiska och detta karteverk i öfrigt ej vara erfordrerlig; men då de ekonomiska kartearbetena deremot närma sig mera till landtmäteriet, skulle den för sistnämnda arbeten afsedda personal kunna mera passande sammansläs med landtmäterikorpserna.

Jag fortsätter mitt yrkande om återremiss.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till det förevarande momentet och dels återremiss deraf, framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till mo-

mentet och, då dervid svarades talrika ja jemte åtskilliga nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

4:de punkten.

Herr Hæggström: På grund af den obestriddliga vigt, som tillgången på en särskild länskarta vid flerfaldiga tillfällen eger för en provins, och under anförande att den landsdel, för hvilken i ifrågasvarande hänseende minst åtgjorts, vore Westerbotten, vågade jag till Riksdagen framkomma med ett förslag om anvisande af medel till bestridande af kostnaderna för utgifvande af en geografisk karta öfver nämnda län.

Stats-Utskottet har, vid pröfning af detta mitt förslag, på sätt den nu föredragna punkten utvisar, förklarat, att detsamma ej för närvarande borde till någon Riksdagens åtgärd föranleda, och såsom skäl härför anført, att ärendet redan varit inför Kongl. Maj:t anmäldt men, enligt hvad som framgick ur ett utaf chefen för Civildepartementet till statsråds-protokollet afgifvet yttrande, ännu ej blifvit upptaget till pröfning, emedan detsamma ej befunnits nog utredt.

Men då i nämnda statsråds-protokoll chefen för Civildepartementet emellertid yttrat, att han ansåg behöfvet af sådan karta öfver Westerbotten äfvensom öfver Stora Kopparbergs län, för kännedom om länens natur och odlingsförhållanden, kommunikationer m. m. vara så kämbart, att detta behöfs fyllande, äfven om sådant inom den närmaste tiden icke kunde ske annorlunda än provisoriskt, förefölle honom i hög grad önskvärdt, så torde jag vid detta förhållande böra nöja mig med denna chefens för Civildepartementet förklaring, hvarvid jag hos honom vågar vördsamt anhålla, att han ville vidare taga frågan om hand och, när det finnes lägligt, söka bereda framgång åt densamma.

På grund af hvad jag sålunda anført, vill jag ej framställa något särskildt yrkande.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölles.

5:te—8:de punkterna.

Bifölles.

9:de punkten.

Herr Troilius: Den fråga, som föreligger angående utgifterna under år 1873 för bedrifvande af statens jernvägsrörelse, anser jag böra betraktas egentligen såsom en finanskalkyl, med syftning att, vid jemförelsen mellan de beräknade inkomsterna och utgifterna, i afseende på behållningen som komma statsverket till godo, så säkert sig göra låter fastställa det kontanta belopp, som statsverket kan med visshet påräkna såsom en disponibel tillgång för andra utgifter än jernvägarnes underhåll och drift, samt behof af utvidgnin-

gar och förbättringar. Fullkomlig säkerhet är naturligtvis vid en sådan kalkyl omöjlig, men man bör åtminstone sträfvad derhän att de oundvikliga felen i kalkylen ej gifva anledning till framtida statsbrister genom öfverskattning af inkomsterna och underskattning af omkostnaderna. Jernvägsväsendet har i vår tid blifvit en i hela samhällslifvet och i synnerhet inom industriens och handelns områden så djupt ingripande makt, att man gerna här kan våga uttala den satsen, att jernvägstrafiken, trots alla på förhand uppgjorda beräkningar och fattade beslut, måste hafva tillgångar att bestrida alla de omkostnader som behöfvast för att kunna uppfylla ändamålet med detta dyrbara kommunikationsmedel, och hvarvid det endast åligger jernvägsförvaltningen att tillse, det omkostnaderna blifva så billiga som i förhållande till rörelsens storlek är möjligt. En beräkning, som uppgöres långt förut för det år man afser, kan endast blifva mer eller mindre sannolik; att göra den alldeles säker ligger utom möjlighetens gräns, hvilket erfarenheten äfven hos oss bevisar. Vid sednast föregående riksdagar har Stats-Utskottet, och äfven Riksdagen vid de gemensamma voteringarne, vanligen nedsatt i klump en viss summa på de af Kongl. Maj:t, efter trafikstyrelsens förslag, framställda förslagsanslags belopp. Denna gång har Stats-Utskottet äfven föreslagit en nedsättning i anslaget för år 1873 med 266,000 R:dr mot hvad Kongl. Maj:t begärt; men detta Stats-Utskottets betänkande skiljer sig från de föregående deruti, att Stats-Utskottet sökt en viss princip till grund för sina beräkningar och trott sig finna en sådan uti den så kallade utgifts-procenten eller utgifternas förhållande till brutto-inkomsterna. Jag kan icke neka till, att det vore särdeles önskligt, i synnerhet för att från representationens ståndpunkt bedöma frågan, då Riksdagen nemligen icke kan ingå i granskning af alla detaljförslag, att finna en sådan grund, hvilken vore tillförlitlig, och jag undrar icke på, att Stats-Utskottet ansett utgifts-procenten härvid ligga nära till hands; men i mina ögon är det fara värdt, att denna grund kan blifva vilseledande, ty utgifts-procenten är en ganska varierande siffra år från år. En sanning är väl, att på en viss gifven jernvägslinie utgifts-procenten sjunker i samma mån, som rörelsen eller inkomsten stiger; men jag måste fasta uppmärksamheten derpå, att ibland jernvägstrafikens omkostnader förekomma många både stora och små poster, som äro alldeles oberoende af det års jernvägsrörelse, hvarunder utgifterna skola bestridas, och hvilka faktorer ganska betydligt inverka på utgifternas förhållande till inkomsterna eller utgifts-procenten, som derigenom ovilkorligen måste från det ena året till det andra ömsom falla och stiga, fastän den i allmänhet bör erhålla en nedgående riktning. Jag vill derföre taga mig friheten att uppräknast några få sådana utgifts-poster, hvilkast belopp man icke kan efter inkomsterna beräkna. Dertill hörer bland annat behöfvast att tid efter annan utbyta sliprar och räler samt större reparationer af rörelsemateriel, jemte ersättning för sådan som är försliten. Behöfvast att utbyta sliprar och räler vexlar hvarje år och blifver större de år då vissa längre bansträckningar på en gång uppnå den ålder som i allmänhet påkallar dylika ombyten. Då trafikstyrelsen uppgjorde sitt detal-

jerade förslag för år 1873, beräknades i detta afseende, att vissa linier, som blifvit öppnade under en viss tidslängd förut, eller 7 å 8 år för sliprerna och 10 å 12 år för räler, påkallade ett sådant ombyte; och efter de rapporter som inkommo från baningeniörerna, beräknade man ungefär den längd, som man ansåg sannolikt behöfva förses med nya sliprar och räler, och grundade derpå omkostnads-kalkylen. Om man efterser kostnaden under de föregående åren för rälens utbyte och dess förhållande till hvarje års bruttoinkomst, så visar sig en betydande olikhet i detta förhållande emellan de särskilda åren. Denna skillnad uppgår stundom till mer än 2½ procent, och man måste komma ihåg, att hvarje procent här vid lag betyder stora summor, ty om vi räkna efter endast 7 millioners inkomst, så utgör hvarje procent deraf 70,000 R:dr. och således kan utgiften endast för rälsutbyte under tvänne på hvarandra följande år med liten bruttoinkomst variera med mera än 200,000 R:dr. Dertill kommer det växlande priset på materialier. Det föreliggande förslaget af trafikstyrelsen är baserat på ett rälspris, som under den sednaste tiden varit gällande, eller 7 R:dr 50 öre centnern. Herrarne känna väl, i hvilken stegring prisen på alla jernprodukter för närvarande befinna sig, och alla utsigter tyda på, att denna stegring kommer att fortfara under år 1873. Om vi antaga en sådan stegring uppgå till 20 procent, hvilket jag anser vara det minsta, så verkar dock denna ensamt på ifrågavarande post till en förhöjd utgift af omkring 70 å 80,000 R:dr. På samma sätt förhåller det sig med priset på sliprar: de hafva nemligen stigit 15 procent, och det är icke antagligt, att dessa pris komma att falla. Således behöfver man för dessa poster fastställa en summa, oberoende af inkomsternas belopp. Stenkolsförbrukningen har jemväl stigit. Den quantitet stenkol, som erfordras, står visserligen någorlunda i förhållande till rörelsens storlek; men deremot kunna prisen variera så mycket mera. Under åren 1869 till och med 1871 har priset nedgått från närmare 80 öre till 67 öre centnern, och totalkostnadens för stenkolsförbrukningen förhållande till bruttoinkomsterna vexlat med mera än 1 procent af de sednare, motsvarande 70 å 80,000 R:dr. Nu deremot måste en högst betydlig förhöjning i stenkolspriset förutsättas, hvars belopp jag visserligen icke är i tillfälle att uppgifva, emedan ännu icke något kontrakt om stenkolsleverans kunnat uppgöras och kanske icke ens kan tillvägabringas utan styrelsen blifver nödsakad att köpa under hand och betala de pris som gälla för tillfället. Antages denna förhöjning till 25 öre centnern, som ingalunda är omöjligt, och åtgången för 1873 till 800,000 centner, så ökas omkostnaderna för stenkolsförbrukningen med icke mindre än 200,000 R:dr eller 2,4 procent af den för samma år beräknade bruttoinkomsten.

Underhållskostnaden för lokomotiv stiger vanligen år från år. I mån som de äldre maskinerna blifva gamla och förslitna. Hos oss hafva de långt ifrån uppnått sitt maximum, men för i år och nästa år är ombyggnad af de aldra äldsta nödvändig. Denna utgift uppgår till ungefär 1 procent af bruttoinkomsten. Äfven andra utgiftsposter, som jag nu icke vill besvära Kammaren med att uppräknas, höra till samma kategori. Här af bör man kunna sluta,

att utgiftsprocenten aldrig kan blifva en konstant siffra, äfven om inkomsterna skulle från ett år till ett annat förblifva oförändrade. För att kunna jemföra förhållandet på våra banor med andra jernvägar, har jag gjort ett sammandrag af utgiftsprocenten på 20 preussiska banor, dels statsbanor, dels privata banor under statens förvaltning, och dels helt och hållet enskilda jernvägar, allt från deras början på 1840-talet till och med år 1867. Då förekommer, att samma banas utgiftsprocent kunnat från det ena året till det andra variera med ända till 27 procent; och i allmänhet har detta varierat år från år, stundom upp och stundom ned. För mig vill det synas klart, att, när man tager endast ett års utgiftsprocent till grund för sina kalkyler, man befärad att komma antingen lägre eller högre, än hvad verkligheten kommer att utvisa, och att man sväriligen skall träffa det rätta. Om man tager flera års medeltal till grund, skulle man väl komma till något bättre resultat, men äfven då äro fel möjliga och ganska sannolika. Då det i allt fall är gifvet, att man måste taga hvad som behöfves för att bestrida rörelsen, synes det mig bättre att utgå från en för hvarje hufvudpost detaljerad kalkyl, än att taga en sådan grund som den så kallade utgiftsprocenten: och särskildt i detta fall riskerar man att beräkna utgifterna för lågt, om de sättas till 53 procent af inkomsterna, när i betraktande tagas de stegrade prisen på alla materialier utan undantag och äfven på arbetslöner, hvilka måste icke obetydligt inverka i detta afseende. Man skulle visserligen kunna invända, att trafikstyrelsen hittills kunnat motsvara de anspråk på nedsättning i omkostnaderna, som Riksdagen ställt på densamma, då de under sednaste åren kalkylerade utgifterna kunnat nedsättas med icke obetydliga summor. Under det fördelaktigaste året af alla, eller 1871, hafva vi äfven kunnat minska utgifterna med öfver 300,000 R:dr under beräkningarne. Detta har dock berott just på de poster, som jag uppräknat, då man nemligen kunnat uppskjuta verkställandet af en del påräknadt ombyte af räler, sliprar och stängsel, jemte ett öfver förväntan lågt stenkolspris, men hvilket dock ingalunda får antagas såsom regel, och så mycket mindre kunna bestämma utgiftsprocenten för framtiden som dennes låga siffra under år 1871 hufvudsakligast berott på den oväntade liflighet i handel, industri och rörelse, som detta år uppbbringade bruttoinkomsterna nära 800,000 R:dr eller 11 procent utöfver hvad som i statsregleringen var beräknadt. Emellertid då det synes mig vara af stor vigt, att den beräkning, som ligger till grund för statsverkets behållna inkomst, är så nära riktig som möjligt, men deremot föga betydta, om statsregleringen upptager ett eller annat 100,000 R:dr mindre förslagsanslag, måste jag vidhålla det af trafikstyrelsen upprättade och af Kongl. Maj:t godkända förslaget till approximativ omkostnadsstat för statens jernvägstrafik under år 1876. helst jag hoppas att, om ej oförutsedda händelser inträffa, den påräknade behållningen för statsverket då icke skall blifva mindre än som med all sannolikhet kommer att inflyta. Skulle deremot, såsom nu händt, dels genom de besparingar som kunnat göras och dels genom beräkningarne öfverstigande inkomster, ett större belopp kunna inbetalas till statsverket, än som påräknas, synes mig detta vara en

betydligt mindre olägenhet, än att man misräknar sig om den blifvande behållningen. För min del tager jag mig friheten vördsamt hemställa, att Kammaren ville bifalla den beräkning, som af Kongl. Maj:t blifvit framlagd och yrkar följaktligen bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre af Ugglas: Det förhåller sig verkligen så, som den siste talaren yttrade, att det är mycket svårt att på förhand kunna uppställa en fullt tillförlitlig beräkning angående en så stor rörelse som statens jernvägstrafik. För min del tror jag det vara likgiltigt, huruvida det ena eller det andra af de här föreslagna beloppen komma att bifallas, då detta anslag är ett förslagsanslag och skilnaden icke uppgår till mer än 266,000 R:dr, hvilket väl måste anses såsom en obetydlighet vid en sådan rörelse som den ifrågavarande. Jag kan dock icke neka till, att Stats-Utskottets förslag synes mig mera tilltalande af skäl, som jag ber att få på förhand uppräknat. Jag är nemligen af den mening, att Kongl. Maj:t, vid beräkningen af statsverkets inkomster, beräknat inkomsterna af statens jernvägstrafik något högre än försigtigheten bjuder. Jag tror nemligen, att det varit önskligt, om man kunnat stadna vid ett belopp, som närmast motsvarar det föregående årets inkomster, eller 7,800,000 R:dr, och jag skulle således för min del helst sett, att denna beräkning uppgått till endast 8,000,000 R:dr. Då jag sålunda är af den åsigt, att jag önskade en nedsättning af inkomsterna, är det också tydligt, att jag skulle vilja nedsätta utgiftsbeloppen, och det är på detta skäl jag i denna del önskar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Men, mine Herrar, jag har egentligen icke begärt ordet för att yttra mig i denna punkt, utan i afseende å ett uttryck i motiveringen af Stats-Utskottets utlåtande, ehuru detsamma icke återfinnes i sjelfva klämman. I det tillstyrkande Utskottet gjort af 100,000 R:dr för Malmö stations utvidgning, har Utskottet tillagt: "dock endast under vilkor att det för utvidgningen behöfliga utrymmet inom Malmö hamns område kostnadsfritt till staten afträdes". Jag har uppställt för mig den frågan, huruvida denna utvidgning skall ske för statens räkning, eller om den sker för staden Malmös räkning. Jag har då gått tillbaka till föregående handlingar och funnit, att trafikstyrelsen år 1867 förklarar utvidgningen af Malmö station nödvändig för att trafiken skulle kunna med erforderlig trygghet och skyndsamhet bedrivas. Emellertid kom denna fråga att förfalla under år 1868, till följd deraf att trafiken då gick ned ganska betydligt; men nu har trafikstyrelsen upptagit frågan och med åberopande af detta skäl, att trafiken icke kunde utföras med erforderlig skyndsamhet och säkerhet, såvida icke utvidgningen egde rum, begärt ett anslag af 100,000 R:dr för nämnda ändamål under år 1873. Om jag icke misstager mig, har trafikstyrelsen redan för år 1872 begärt och af Kongl. Maj:t erhållit ett anslag af 40,000 R:dr för samma arbete, som det till hvilket Stats-Utskottet nu tillstyrkt Riksdagen att bevilja 100,000 R:dr med ofvan upptagna vilkor. Jag frågar då: om Malmö stad till en sådan framställning säger nej, skall då staten gå i mistning af hvad som fordras för nödig säkerhet och skyndsamhet vid bedrivandet af trafi-

ken, eller skall staten nödgas att i allt fall vidtaga en sådan åtgärd? Vid sådant förhållande synes det mig icke vara staten fullt värdigt att framställa en sådan begäran, hvilken man icke kan hålla rätt vid, om staden Malmö derpå lemna ett nekande svar, i hvilket fall troligen den ifrågasatta utvidgningen ändock komme att ske. Jag erinrar mig väl från 1862—1863 års riksdag, då den frågan utkämpades, huruvida anslag till statens stambanor skulle göras beroende deraf att kommunerna ville tillsläppa erforderlig jord. Denna fråga afhandlades med mycken ifver vid riksdagen, och utgången af densamma känna vi alla. Kan det då vara skäl att upptaga denna fråga för ett så speciellt fall som detta? Det är ju statens eget behof, som fordrar den ifrågasatta utvidgningen! Det vore då ungefär detsamma, som om staten behöfde för hvarjehanda ändamål anvisa tillfälliga anslag, såsom för anläggning af telegrafer och dylikt, men gjorde det endast om kommunerna ville upplåta erforderlig jord. Detta sätt att gå till väga kan, efter mitt förmenande, icke vara rätt, och då inrymmandet af förutnämnda vilkor efter min uppfattning är alldeles förkastligt, har jag icke kunnat stillatigande förbigå detsamma, utan yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag endast med uteslutande af detta i motiveringen intagna vilkor.

Grefve Beck-Friis: Herr Troilius har här anført, att det af Utskottet föreslagna beloppet för utgifterna under år 1873 för statens jernvägstrafik vore allt för lågt. Jag anhåller att med några ord få bemöta detta och visa, huru Utskottet kommit till sitt resultat. Om Herrarne erinra sig föregående år, hafva olika åsikter gjort sig gällande inom båda Kamrarna i afseende å denna kalkyl angående trafikmedlen. I Andra Kammaren har man utgått från den åsigt, att man, genom att nedsätta detta anslag, skulle kunna framtvunga besparingar på trafikmedlen, och man har därför alltid tagit en siffra lägre än den föreslagna utan något vidare motiv, och lyckan har ständigt gynnat detta Andra Kammarens sträfvande. Jag har dock för min del protesterat mot detta sätt att gå till väga. Denna gång tror jag, att man kommit till ett annat resultat, derigenom att man utgått från andra principer än förut. Vi hafva nemligen, i stället för att ingå i granskning af hvarje utgiftspost i detalj, hvilket icke är möjligt hvarken för Utskottet eller Riksdagen, följt en annan grund och utgått från procentberäkningen, hvori man trott sig finna en säkrare måttstock för beräkningen af trafikkostnaderna. Som Herrarna se af utlåtandet, har utgiftsprocenten sjunkit från 1862 till 1870 med mera än 19 procent. Den siffra, som utgiftsprocenten för år 1870 visar, eller 53,167 procent, har därför blifvit lagd till grund för Utskottets beräkning af utgifterna för år 1873, oaktadt jag tror mig veta, att 1871 kommer att visa ett ännu bättre resultat. Man har sagt att detta år varit särdeles gynnsamt för trafiker, och att därför äfven nedsättning af utgiftsprocenten kunnat ske. Jag tror äfven, att en ökad trafik något bidragit dertill, men i synnerhet att den förhöjning i priset för 3:dje klassens passagerare, som sista Riksdagen beslöt och som under loppet af år 1871 tog sin början, är en af de mest bestämmande orsakerna dertill. Huru det än må vara.

ett faktum är att utgiftsprocenten gått ned 2 procent under den af Riksdagen föreslagna, och om icke all beräkning slår fel, tyckes som om densamma detta år ytterligare skulle nedgå. För detta sätt att gå till väga hafva vi en auktoritet, som jag tror icke någon vågar jäfva. I Stats-Utskottets utlåtande N:o 61 vid 1867 års riksdag förekommer en promemoria af Herr Troilius, hvori yttras:

“Beträffande utgifterna för jernvägstrafikens förvaltning, banornas underhåll och rörelsens drifvande, så har erfarenheten gifvit vid handen, att dessa säkrast beräknas i viss proportion af bruttointkomsterna. Detta förhållande emellan inkomster och utgifter fortfar vanligen att nedgå, ända till dess att de sednare utgöra hälften af de förra och äfven derunder, synnerligen vid banor med betydande persontrafik, eller der en större del af godsrörelsen, såsom på Gefle—Dalabanan, kan utsträckas öfver en proportionsvis stor del af hela bansträckningen.

Såsom ofvaföre är visadt, har förhållandet emellan inkomster och utgifter på de svenska stambanorna under åren 1863—1866 nedgått från 68,57 procent till 59,43 procent, eller med 9 procent på 4 år. Att hoppas ett lika hastigt nedgående hädanefter vore visserligen förmätet, men likväl, och med vilkor att transportmedlen ökas i mån af rörelsens tillväxt, bör det ej vara tvifvel underkastadt, att de svenska banornas underhålls- och förvaltningskostnader skola småningom sjunka åtminstone till den normala proportionen af hälften emot inkomsterna, samt att om man för år 1867 antager 59 procent, denna sänkning med någon sannolikhet kommer att ske med 1 procent om året, till dess att det normala förhållandet blifvit uppnådt“.

Detta är hvad som till punkt och pricka inträffat, och det har derföre synts Stats-Utskottet lyckligt, om man kunde förena teori och praktik och i synnerhet undvika detta godtyckliga system, som hittills gjort sig gällande vid beräkning af trafikkostnaderna. För öfrigt är det gifvet, att, då detta är ett förslagsanslag, kommer det ena eller andra beloppet icke att inverka på jernvägens trafikförmåga, ty om det skulle åtgå mer än anslaget belopp, är trafikstyrelsen oförhindrad att använda hvad som erfordras.

Ett ytterligare skäl, att man icke behöfver påräkna några högre utgifter än de beräknade, förefinnes deri, att trafikstyrelsen vid denna riksdag framlagt ett särdeles detaljeradt förslag på de reparationer och utvidgningar, som erfordras för trafiken. Man finner sålunda till exempel upptagna ekonomihus till värde af 1000 R:dr och banvaktarstugor till värde af 1,200 R:dr, med ett ord, man tyckes hafva sett till godo alla möjliga smärre behof, och några större utgifter på detta konto blifva således icke erforderliga. Jag kan således icke finna annat, än att Stats-Utskottet gått en lycklig medelväg; och det är sannolikt att, om icke denna beräkning blifvit lagd till grund, ett afdrag skulle troligen blifvit gjort i Andra Kammaran med ytterligare 300,000 R:dr, och vid gemensam votering hade det lätt kunnat hända, att en nedsättning af en half million kommit att ega rum.

Här har blifvit af Friherre af Ugglas anmärkt, att i Utskottets

utlåtande blifvit införd en väl sträng fras, sasom vilkor för Utskottets tillstyrkande af anslaget för Malmö stations utvidgning; men denna fråga tror jag äfven tål en belysning från en annan sida. Som Herrarne erinra sig, innehöll Kongl. Maj:ts proposition vid 1867 års riksdag en likartad framställning, men då icke något svar ingått från Malmö stad, har frågan fått hvila. Nu återkommer frågan med oafvislig vikt, ty i det skick, hvori Malmö station nu befinnes, kan frågan icke längre uppskjutas. Det förslag, som föreligger, innehåller dels en utvidgning af nämnda station genom framdragande af några spår å en angränsande gata, och dels att den behöfliga utvidgningen skulle ske utanför hamnen genom anläggande af en bank. Det är gifvet, att om Malmö stad icke skulle vilja upplåta den erforderliga gatan, så ligger det nära till hands att man gör utvidgningen i hafvet och flyttar rörelsen något längre från hamnen. Det är en utväg att taga i betraktande. Kostnaderna för den ifrågasatta utvidgningen äro för öfrigt icke obetydliga. De projekt, som Utskottet fått del af, sluta på summor, varierande mellan 3 å 400,000 R:dr. Utskottet har ansett, att, såvida icke för den utvidgning, som nu är projekterad, upplåtelse af mark sker kostnadsfritt från staden Malmös sida, ett helt annat projekt måste uppgöras, och då har Utskottet ansett, att Riksdagen, i likhet med hvad förut skett, bör förbehålla sig sin pröfningsrätt.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Montgomery-Cederhjelms: Ehuru jag ej vill helt och hållet bestrida, att ju icke Stats-Utskottet kan hafva haft något skäl för den kalkyl, som det uppställt rörande kostnaderna för jernvägstrafiken, ber jag dock få nämna, att jag ej med min röst bidragit till Utskottets beslut i denna punkt, utan ansett, att det i Kongl. Maj:ts proposition i detta hänseende upptagna belopp bort godkännas.

Jag har dertill åtskilliga skäl. Först det att jag anser att, då man har att kalkylera omkostnader rörande sig kring så högst betydliga belopp som de ifrågavarande, och då beräkningarne gå den närmaste tiden utan nästkommande år, det är vanskligt att föreslå förändringar i siffror, som af en myndighet sådan som jernvägstyrelsen blifvit uppgjorda och sedermera af Kongl. Maj:t gillade. Det förefaller mig, som om Utskottet beträffande dylika beräkningars uppgörande skulle vara mindre att lita på än trafikstyrelsen, som onekligen måste hafva bättre sakkänedom i detta hänseende. För min del åtminstone anser jag mig med fullt förtroende kunna rösta för den siffra nämnda styrelse föreslagit. Då jag af detta skäl ej heller vill ingå på Friherre af Ugglas anmärkning mot inkomstberäkningen och som utgick derpå, att den vore för hög, medgifver jag, att han från sin ståndpunkt varit fullt konsekvent, då han ansåg en nedsättning i inkomsterna böra föranleda dertill, att äfven utgifterna beräknades lägre. Det är samma konsekvens jag från min sida nu iakttager, då jag, emedan jag ej vill ändra beräkningen af inkomsterna, ej heller ändrar utgiftsberäkningen, utan vill hålla både inkomsterna och utgifterna vid den siffra, till hvilken de

äro i propositionen beräknade. Det andra skälet jag har emot ändring af den i propositionen intagna utgiftssiffran är — ett förhållande som ock föregående talare påpekade — den stegring, som, sedan Kongl. Maj:ts proposition afgafs, inträdit i pris på cokes, skenor, sliprar och flera andra för trafikens bedrivande erforderliga effekter. Den tredje anledningen är den, att en sådan nedsättning kan synas vara, att jag så må säga, en "snärt" åt jernvägsstyrelsen, hvilket i mitt tycke vore högst olämpligt. Om Herrarne kasta en blick på betänkandet pag. 10, finna Herrarne nemligen huru utgifterna i förhållande till inkomsterna nedgått så, att då de för år 1862 utgjorde 72,952 procent eller nära 73 procent af de sednare, uppgingo de år 1870 till endast 53,167 procent. Det synes således tydligen redan häraf, att styrelsen använt all omsorg för att minska utgifterna, och för min del anser jag att, just med afseende å styrelsens oaf-låtliga bemödanden i detta hänseende, det skulle vara högst olämpligt, att en nedsättning i dess utgiftsberäkning nu skedde; och här jag på detta och ofvanangifna skäl för min del tillstyrka anslaget beräknande till den i Kongl. Maj:ts proposition föreslagna summan 5,450,000 R:dr; eller att i det nuvarande förslagsanslaget en förhöjning af 1,150,000 R:dr måtte beviljas.

Friherre Stjernblad: Då jag biträdt Stats-Utskottets beslut om trafikmedlens beräknaade till 5,184,000 R:dr, har detta skett på andra grunder än dem, som innehållas i Utskottets betänkande. Jag har nemligen ej kunnat godkänna Utskottets åsigt att lägga procentberäkningen till grund, emedan man dervid, långt ifrån att hafva något verkligt faktiskt att stödja sig vid, bygger sin beräkning på något så sväfvande som en inkomstssumma uppkommen till följd af en sannolikhetsberäkning, för hvilken ingen säkerhet gifves att den skall slå in.

Jag har kommit till samma siffra som Utskottet, men på helt annat sätt. Om man nemligen med noggrannhet genomläser trafikstyrelsens beräkningar, finner man dem — på sätt de böra — vara rundeligen tilltagna. Och enligt den erfarenhet, man har om resultatet af dessa beräkningar, har — såsom vi ock nyss hört chefen för trafikstyrelsen uppgifva — det lyckats att nedbringa trafikkostnaden med 300,000 R:dr under det beräknade beloppet.

Håller man fast vid detta, kommer man redan på denna väg i det närmaste till den af Utskottet angifna siffran. Men den egentliga anledningen, hvarför jag håller på detta lägre belopp, är att jag har en olika åsigt mot Herr Finansministern beträffande *inkomstberäkningen*. Jag anser nemligen orätt att på grund af de särskilda förhållanden, som väsendtligen framkallats genom två på hvarandra följande, ytterligt gynnsamma år stödja antagandet om en fortfarande tillväxt i inkomster och en tillväxt så betydlig, att den för ett år skulle uppgå till nära en och en half million, och på grund häraf beräkna 1873 års trafikinkomster ända till 8,450,000 R:dr, då man vid förra årets riksdag beräknade dem till 7,000,000 R:dr. Jag hyser den åsigt, att man bör gå försigtigt till väga, och om man lägger till grund ett medium af flera års bruttoinkomster, så är det

högsta belopp, till hvilket man kommer, det af Statskontoret angifna eller 8,000,000 R:dr. Är man till följd af loflig försigtighet af den åsigt, att ett lägre inkomstbelopp än i propositionen angifves bör läggas till grund för beräkningen, framställer sig sjelfman den frågan: hvarföre uppställer man i kalkylen en så hög inkomstsiffra? Ej, som jag kan finna, af annat skäl, än att man söker få en större summa i statsregleringen upptagen såsom nettobehållning, men att en sådan nettobehållning verkligen uppkommer, tror jag att man ej får för mycket bygga på. Vi hafva haft två lyckliga år, hvarföre skola vi efter dem beräkna framtiden. Det kan hända, att vi snart mötas af mindre goda, ja, dåliga år, och då torde tilläventyrs den stegrad nettobehållning man beräknat ej visa sig komma att inträda, ja, möjligen blifva mindre än den för sistlidna år. Jag anser det derföre icke vara klokt att bibehålla denna höga inkomstberäkning. Se vi på kalkylen för år 1872, så finna vi, att den beräknade nettobehållningen, 2,400,000 R:dr, uppkom på det sätt, att man anslog inkomsterna till 7,000,000 R:dr och utgifterna till 4,600,000 R:dr. Tar man nu, såsom jag anser rättast, inkomstsiffran för 1873 till endast 8,000,000 R:dr, och drager derifrån det belopp, till hvilket, enligt mitt förmenande, utgifterna böra upptagas, eller 5,184,000 R:dr, så skulle nettobehållningen utgöra 2,816,000 R:dr, hvilket synes mig vara det lämpliga. Enligt den beräkning, som innehålles i den Kongl. propositionen, skulle denna nettobehållning uppgå till 3,000,000 R:dr och således mer än $\frac{1}{2}$ million utöfver det beräknade nettobeloppet för 1872.

De anförda skälen hafva varit talande för mig, och jag tror att i allmänhet vi göra rätt, om vi gå försigtigt till väga vid uppgörandet af approximativa kalkyler. Skulle denna minskning af 266,000 R:dr i utgifterna ej inträda och beloppet blefve behöfligt, kommer ju hvad som erfordras i detta hänseende ändock att utgå.

Den minskning, som Stats-Utskottet föreslagit, gäller emellertid endast trafikmedlen. Deremot har Utskottet ej gjort någon inskränkning hvarken i anslaget för byggnader eller inventarier, och här ligger det vida större vikt på att man räknar rätt. Der är visserligen gjordt ett vilkor, att Malmö stad skulle upplåta jord kostnadsfritt, och detta vilkor anser jag vara nödvändigt att intaga, ty, skulle detta, enligt Friherre af Ugglas' förslag, utgå, afskure man för sig all möjlighet att få denna åtgärd, hvarom man för närvarande underhandlar med staden, från dess sida vidtagen. Det är af stor vikt, att en sådan för staten kostnadsfri upplåtelse åstadkommes, ty om detta ej sker, kan man ej tänka sig, att det anslagsbelopp, som nu är i fråga, skulle räcka för det uppgifna ändamålet, då kostnaden endast för den jord, som behöfves, skulle uppgå till omkring 100,000 R:dr. Och ingalunda torde det kunna betraktas på något vis obilligt att ställa en sådan fordran på staden Malmö, då denna stad väl bör anses vara skyldig att göra något för de stora fördelar, som tillskyndats densamma genom jernvägen. Skulle åter Malmö ej tillmötesgå dessa anspråk från statens sida, så inträder frågan i ett nytt stadium, och ett helt annat kostnadsförslag måste uppgöras.

På grund af de utaf mig nu anförda skäl yrkar jag bifall till den föredragna punkten.

Herr Ekman, Carl: Mot nu föredragna punkt i Stats-Utskottets betänkande har jag anført reservation, och detta har skett i den syftning att söka åstadkomma ett bifall till hvad Kongl. Maj:ts proposition innehåller angående beräkningen af utgifterna för statens jernvägstrafik. Då detta anslag är, såsom af föregående talare redan blifvit anfördt, af förslagsanslags natur, så kunde det synas vara temligen likgiltigt, huru denna siffra ställes, ty det belopp, som erfordras för trafikens behöriga bedrifvande, komme, i alla händelser, att utgå. Emellertid bör det vara en sträfvan hos Riksdagen att göra beräkningen öfver statens inkomster och utgifter så tillförlitlig som möjligt, och det är af detta skäl jag anser den fråga, som nu föreligger, ega en större betydelse.

Vill man i siffran göra en nedsättning under det belopp Kongl. Maj:t beräknat, bör för en sådan nedsättning anföras fullt talande skäl. Sådana äro ej, enligt min uppfattning, här förebrogta, och de, som uppgifvits, reducera sig till, att den ena tycker att ett belopp är det rätta, och den andra att ett annat mera närmar sig dertill. Ingen bör bättre kunna bedöma förhållandet än den styrelse, som har sig uppdraget att förvalta dessa angelägenheter, och det synes mig derföre, som om man, då man ej kan förebära *fullt* giltiga skäl för den ifrågasatta nedsättningen, borde lemna de beräkningar vitsord, som en ansvarig styrelse uppställt.

Derjemte ber jag att få fästa uppmärksamheten på hvad en i betänkanDET intagen tabell öfver trafikkostnadernas förhållande till inkomsterna under åren 1862—1870 gifver vid handen. Deraf visar sig nemligen, att då utgifterna under år 1862 stego till 72,952 procent af inkomsterna, hade de år 1870 nedbringats till 53,167 procent. Man finner under dessa nio åren i allmänhet ett nedgående i procent-talen, med undantag likväl för åren 1867—1868, då procentsiffran, som 1866 utgjorde 59,428, steg 1867 till 60,676 och 1868 ända till 68,597. Häraf visar sig tydligen huru väsentligt ett par mindre goda år verka till procent-siffrans höjande. Jag tror det derföre ej vara välbetänkt att taga till utgångspunkt de lyckliga resultat, som år 1870 utvisar, och nu fastställa detta såsom grund för beräkningen af utgifterna för jernvägstrafiken under år 1873. Om det vore en enskild person, som skulle uppgöra en beräkning öfver sina utgifter för en industriel verksamhet, är jag öfvertygad, att han ej skulle gå till väga så, att han beräknade utgifterna till det minsta möjliga och inkomsterna till det mesta möjliga. Enligt min tanke bör ej heller staten så tillvägagå, utan handla alldeles som den enskilde skulle göra. Om häraf blefve följden, att vid slutet af det år, för hvilket man nu förslagsvis uppgör beräkning, ett öfverskott skulle uppkomma, ser jag ej deri någon olycka utan tvärtom.

Men, mine Herrar! denna fråga har sin egentliga vikt och betydelse deri, att det förslag, som nu framställts, understöder det bemödande, som utgått från Medkammaren under loppet af de sista åren, att beständigt jägta trafikstyrelsen, genom att beräkna utgifterna till

lägre belopp, än det förslag innehållit, som från nämnda styrelse utgått. Man har derjemte förmenat sig skola tvinga styrelsen att mera vinnlägga sig om hushållning. Enligt min tanke är det ej värdigt representationen att så gå till väga! När en styrelse har, såsom trafikstyrelsen, under flera år visat prof på ett oafåtligt bemödande att ställa trafiken ej blott på ett ändamålsenligt och för rörelsen tillfredsställande och säkert sätt, utan äfven beflitat sig om iakttagande af all möjlig sparsamhet, synes mig tidpunkten nu kunna vara inne att gifva styrelsen ett erkännande af dess sträfvan. Detta är för mig det giltigaste skälet att motsätta mig den nedsättning, som Utskottet föreslagit.

Jag skulle, då anslaget är af förslagsanslags natur, möjligen hafva kunnat förena mig med den siste talaren i hans kalkyl, om jag hade någon visshet att, då fråga blir om beräkningen af inkomsterna, få sätta dem så mycket lägre som han angifvit, men då jag ej vet till hvilket mål man i det afseendet kan komma, anser jag försigtigheten bjuda att, då man här har noggranna beräkningar af en ansvarig styrelse, hålla sig till dem och ej införa i statsregleringen en siffra, för hvilken vi ej kunna anföra verkligt hållbara skäl.

Jag tillåter mig yrka godkännande af det belopp, som är i Kongl. Maj:ts proposition upptaget.

Herr Petre: Det kan måhända vara af föga betydelse, huruvida ett förslagsanslag mer eller mindre närmar sig det belopp, som verkligen kommer att utgå; men då flera förslag blifvit vid denna riksdag framställda att minska åtskilliga skattetitlar, tror jag det vara med nödig försigtighet förenligt att i allmänhet icke beräkna förslagsanslagen för lågt utan snarare tvärtom. Det är på denna grund som jag reserverat mig emot Utskottets tillstyrkan att nedsätta de af regeringen föreslagna utgifterna för vår jernvägstrafik. Man säger visserligen, att detta kan hjälpas genom att äfven nedsätta inkomsterna; men jag vill dervid anmärka, att, såsom Utskottet arbetar, har icke utgiftsafdelningen, som behandlat denna fråga, sig förelagdt att taga inkomsterna i betraktande, utan, på sätt utgifterna nu blifvit beräknade, rättat sig efter de inkomster, som äro af Kongl. Maj:ts föreslagna, och mot hvilka jag för min enskilda del ej tror att någon befogad anmärkning kan göras. Dertill kommer att, såvidt jag kan påminna mig, aldrig någon Riksdag nedsatt af regeringen föreslagna inkomster af jernvägstrafiken, och sådant har ej heller nu blifvit af Stats-Utskottets majoritet förordadt. På det ej behållningen af jernvägstrafiken må blifva för högt beräknad, är detta för mig en ökad anledning att yrka, att utgifterna må beräknas till det af Kongl. Maj:ts föreslagna belopp. Gifvet är äfven, att då det sista kända bokslutet ligger till grund för den beräknade utgiftsprocenten, måste man taga i betraktande, huruvida icke någon af de faktorer, som kunna i någon väsendtligare mån inverka på utgiftssummans belopp, undergått någon förändring; och i sådant afseende äro redan framhållna de stora prisstegringar synnerligast på stenkol och rails, som nyligen tagit sin början och hvilka sannolikt bibehålla sig äfven under nästkommande år. Enligt de uppgifter, som Utskottet erhållit

från trafikstyrelsen, anses dessa stegringar komma att förorsaka en tillökning af omkring 300,000 R:dr, hvilken således, om man bibehåller den beräkningsgrund Utskottet föreslagit, skulle höja utgiftssumman till ungefär samma belopp som i Kongl. Maj:ts proposition är föreslagen. Häremot har å andra sidan anmärkts, att för 1873 tillkommer en prisförhöjning å 3:dje klassens biljetter, som icke fanns år 1870; deremot ber jag få hänvisa till trafikstyrelsens berättelse, der det visas, att inkomsterna per centnermil äro i nedgående. De utgöra nu endast 2,4 öre per centnermil, då de deremot förut uppgått till 2,5. Detta gör icke så litet, då man vet att centnermilen af transporterad nettolast uppgått till omkring 191 millioner, och således har dervid $\frac{1}{15}$ öre ett rätt betydligt inflytande.

I afseende på anslaget till Malmö stations utvidgning torde det vara nödvändigt att taga i betraktande huru denna fråga gestaltat sig inom den afdelning, der den först behandlades. Pluraliteten derinom ansåg, att densamma var af den omfattning, att en närmare utredning än den statsråds-protokollet deröfver innehåller vore af nöden, innan densamma kunde till bifall förordas. Under tiden meddelades dock sådana upplysningar rörande planen för stationens utvidgning samt de dermed förenade kostnader, som ansågos tillfredsställande, hvaremot ej någon underrättelse om Malmö stad ville upplåta därför behöfligt område stod att erhålla. På grund deraf yrkade man fortfarande afslag å den gjorda framställningen om 100,000 R:dr till Malmö stations utvidgning, men då behovet deraf allmänt erkändes, föredrog man slutligen att intaga det vilkor, som nu i betänkandet finnes omförmäldt, på det arbetet ej skulle uppehållas, i händelse Malmö stad dertill lemnade sitt medgifvande.

På grund af hvad jag ofvan anført, får jag tillstyrka bifall till det högre beloppet eller till hvad Kongl. Maj:t begärt.

Herr Nordenfelt: Det synes otvifvelaktigt, att trafikens mängd skall utföra ett högst betydligt inflytande så väl på inkomsterna som utgifterna, och att trafiken skall växa under år 1873 i vida större proportion än under något föregående. Frövi—Ludvika-banan kommer att mata stambanan ganska betydligt; den stegrade jernindustrien skall åstadkomma, att malm och kol komma att föras större väglängder än förut; de många bibanor, som äro under byggnad, fordra stora kvantiteter byggnadsmaterial, som kommer att föras på stambanorna: allt detta är nya faktorer som tillkomma. Jag tror således, att inkomsterna snarare skola ställa sig högre än hvad som är beräknadt, men jag tror äfven, att utgifterna icke skola komma att ställa sig lägre. De stegrade prisen på kol och ved äro förut omnämnda, men äfven arbetslönerna komma att stiga; detta kan icke undvikas, då så många och stora företag skola utföras. Alla sorters tjänstemän komma att söka anställning vid de privata banorna, och industrien skall äfven taga många i anspråk, särdeles maskinister. Alla dessa förhållanden göra, att det vore högst oriktigt att just ett sådant år sätta ned beräkningen af utgifterna, och Utskottet har ej heller anført några skäl derför som äro öfvertygande. Det är väl saunt, att utgiftsprocenten
i allmänhet

i allmänhet är i fallande, men det är lika santt, att exceptionela förhållanden ofta hafva inträffat, och att år 1873 gifver ett undantag från det normala förhållandet är högst sannolikt af de skäl jag nys angifvit. På en gammal bana, der trafiken går normalt, och icke tillfälliga omständigheter förekomma, kan man möjligen hålla sig vid en beräkning efter utgiftsprocenten och någorlunda träffa det rätta; men så är icke förhållandet med statens banor. Vill man på detta sätt oupphörligt nedsätta de begärda beloppen, så blir följden den, antingen att Trafikstyrelsen sätter upp några hundra tusen riksdaler mer än den tror sig behöfva, eller också kommer man att i handling visa Riksdagen att den haft orätt.

Hvad beträffar det vilkor, som är föreskrifvet för Malmö stad, finner jag detsamma både obilligt och oklokt. Jag tror att det är obilligt, att man för all industri, som är ganska lönande — den södra banan ger en tillfredsställande afkastning — tigger hjälp af en person, som icke egentligen har med denna industri att skaffa. Det synes mig oklokt att fastställa detta vilkor, derföre att, om Malmö afslår att ingå på detsamma, så har man derigenom uppskjutit den högst behöfliga utvidgningen. Denna station är allt för trång och icke i stånd att med fördel möta den kommande värtrafiken, ty der saknas bland annat nödig plats för lastning och lossning af spanmål direkt i de stora ångarne, och spanmålen har redan börjat att i stor skala gå till Landskrona och Helsingborg i stället för till Malmö, med förlust för stambanans inkomst. Slutligen skulle man, genom att begära detta af Malmö, göra planen för utvidgningen i viss mån beroende af de nu rådande meningarne i staden, som kunna medgifva upplåtande af ett område, men vägra ett annat, bättre beläget. En sådan plan bör uppgöras med afseende å framtidens kraf och icke blifva beroende af några tillfälliga meningar.

Jag får yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, med uteslutande af det för Malmö stad föreskrifna vilkor.

Herr Troilius: Med anledning af några yttranden, som blifvit fällda sedan jag sist hade ordet, ber jag att få tillägga något till hvad jag förut sagt. Här hafva tvänne talare yttrat sig angående den föreslagna beräkningen af inkomsterna. Då denna fråga icke nu egentligen är föremål för öfverläggning, utan först längre fram förekommer till behandling, så vill jag blott fästa uppmärksamheten på, att Trafikstyrelsens beräkningar äro uppgjorda på sannolikhetsgrunder, efter förhållandena under de föregående åren, samt att man tagit hänsyn såväl till de nya bandelar, som skola öppnas under tiden, som ock till de privata banor, som komma att blifva färdiga och ansluta sig till stambanorna, hvarjemte jag vill tillägga, att inkomsterna per mil nu beräknats något lägre, än desamma verkligen utgjort år 1871.

Med afseende på frågan om Malmö stations utvidgning, anser jag mig böra upplysa derom, att denna fråga först förevar vid 1868 års riksdag och behöfvet godkändes redan då. Det gällde då en mindre summa, och en framställning i enahanda syftning som nu

gjordes då till Malmö stad, men på grund af att Trafikstyrelsen sedermera ansåg, att afgörandet af denna fråga kunde anstå någon tid, så mycket heldre som stora utgifter blefvo nödvändiga till förökande af rörelsemateriel m. m., så afstannade denna underhandling; och jag vill icke lägga skulden för det uppskof, som egt rum, på Malmö stad, ty om någon påminnelse sedermera blifvit gjord, så hade säkerligen en öfverenskommelse kommit till stånd. Men under tiden hafva dessa planer blifvit ytterligare granskade sedan utförandet af ifrågakarande stationsutvidgning icke längre kan uppskjutas, och den 7 uti innevarande månad afläts en ny skrifvelse med bestämda uppgifter på de vilkor, som styrelsen önskade att af Malmö stad erhålla. Man har hufvudsakligen begärt, att Malmö stad skall upplåta en remsa af 178 fots längd utefter bangårdens norra gräns utaf en utfyllning, som blifvit gjord i sammanhang med ett mudringsarbete i hamnen. Jag skulle hafva önskat, att Utskottet icke hade vidrört frågan om en kostnadsfri upplåtelse af sagda område eller fästat densamma såsom vilkor för anslagets erhållande; emedan jag är nästan förvissad om, att äfven utan detta vilkor blefve resultatet föga förändradt, enär jag tror, att en öfverenskommelse icke skulle blifva så svår att ävägbringa, när vederbörandes uppmärksamhet blifver behörigen fästad på alla de fördelar som Malmö stads handel och rörelse härigenom erhålla. I anseende till den ytterliga trängseln på denna station hafva nemligen under sistlidne höst och vinter olyckshändelser icke kunnat undvikas, hvarigenom såväl personer som djur kommit till skada, och derjemte dröjsmål och kostnader vid godsexpeditionen uppstått, som föranlett, att önskingar framställts från affärsmän i Malmö, att några utgårdar nu måtte vidtagas för afhjelpande af dessa olägenheter. Styrelsen har aldrig begärt, att Malmö skulle lemna något kontant bidrag, utan endast upplåta en del af den gjorda utfyllningen i hamnen, och denna anhållan torde nog beviljas, enär det återstående området af utfyllningen kommer att genom de gjorda arbetena stiga i värde. För min del förenar jag mig med dem, som önska att det föreskrifna vilkoret måtte utgå, enär jag hyser den förhoppning, att en öfverenskommelse i alla händelser kommer att ske, hvaremot utfästandet af det föreslagna vilkoret möjligen kunde förorsaka uppskof med hela arbetets påbörjande, oaktadt detta numera är ett oafvisligt behof.

En talare nämnde angående den beräknade nettobehållningen för år 1872 att den vore 2,400,000 R:dr. I statsregleringen står dock 2,700,000 R:dr, men vid den beräkning, som blifvit gjord vid slutet af förlidet år, ansåg sig Trafikstyrelsen kunna antaga en förhöjning deraf till 3,000,000 R:dr, hvilken summa äfven för 1873 är upptagen i inkomst- och utgiftsförslaget. Jag får upplysa, att år 1871 öfversteg den till och med detta belopp och utgjorde 3,300,000, men detta skedde till följd af sadana sammanträffande lyckliga omständigheter, som man icke kan motse annat än undantagsvis.

Med anledning af hvad jag nu och förut haft äran anföra, vågar jag förnya min anhållan om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Statsrådet Wærn: Då icke blott de föreslagna utgifts-

beräkningarna blifvit klandrade, utan äfven frågan om inkomsterna blifvit vidrörd, anser jag mig skyldig att nämna några ord om de beräkningar, som blifvit gjorda. För min del kan jag icke finna, att den summa, hvartill inkomsterna blifvit beräknade, är öfverdrifvet stor. 1869 inbringade våra jernvägar 6,221,000, år 1870 6,735,000 och år 1871 7,785,000 R:dr. Detta visar en stegring af öfver 500,000 R:dr från 1869 till 1870 och af mer än en million från 1870 till 1871. Kan det då vara för mycket att för två år, ty det är för 1873 beräkningarna äro gjorda, beräkna en förhöjning i inkomsterna af 665,000 R:dr, helst när vi besinna, icke blott att jernvägarne i allmänhet börjat gifva högre inkomster, utan äfven att två nya jernbanor under tiden skola öppnas, hvilka säkerligen ganska mycket komma att bidraga till ökande af rörelsen. Under sådana förhållanden kan jag icke inse att något fel blifvit begånget, då man beräknat en förhöjning i inkomsterna af 665,000 R:dr, en förhöjning som utgör icke fullt två tredjedelar af den från 1870 till 1871 inträffade stegring i inkomsterna. Jag jäfvar helt och hållet att man gör jemförelser mellan hvad man förut räknat och hvad man skall räkna sedan. Deremot är det resultat, som ett föregående år gifvit, ett faktum, efter hvilket man kan rätta sig.

Hvad åter utgifterna angår, ber jag att få fästa uppmärksamheten på, att icke allenast de höga jern- och stenkolsprisen skola bidra till en stegring af desamma, utan äfven att de höga arbetslönerna, som måste blifva en följd af de många stora företag, som nu skola utföras, komma att dertill medverka. Icke mindre än 15 eller 16 jernvägar komma nemligen under den närmaste tiden att byggas. Jag tycker således, att man snarare borde vara frestad att höja beräkningen af utgifterna utöfver hvad Kongl. Maj:t föreslagit, än att vilja deri göra någon nedsättning. Jag anser det så mycket nödvändigare att besluta sig för den högre siffran, som åtskilliga talare, hvilka förordat den lägre, utgått från den åsigten, att man äfven borde nedsätta den föreslagna inkomstberäkningen, och en aktad talare, som ingick i bestämda kalkyler, visade, att, om man beräknade inkomsterna till 8,000,000, och utgifterna till 5,184,000 R:dr, samt således en nettoinkomst af 2,816,000 R:dr, så skulle kalkylen blifva med 184,000 R:dr säkrare, än då man, såsom Kongl. Maj:t gjort, beräknade en nettoinkomst af 3,000,000 R:dr. Men nu är risken den, att Riksdagen genom omröstning mellan båda Kamrarna kunde komma att antaga att inkomsterna skola uppgå till 8,450,000 och utgifterna till 5,184,000, således en nettoinkomst af 3,266,000 R:dr, hvilken med 266,000 R:dr är osäkrare eller sämre än Kongl. Maj:ts beräkning af 3,000,000. Man skulle på detta sätt få en inkomstberäkning, som jag tror vore ganska felaktig, och detta kan vara farligt i en tid, då man, på sätt vid sista lagtima riksdag börjades, för försvarsverkets bringande i tidsenligt skick beviljat stora anslag att under flera år utgå, men blott för ett år i sänder anskaffar de derför nödiga medlen, ty under sådana förhållanden behöfva vi alltför väl att det uppstår något öfverskott, så att icke statsregleringen slutar med ett deficit. Jag kan icke inse annat än att Kongl. Maj:ts beräkningar äro riktiga och jag vill varna för den

risk man löper att, genom att ingå i andra beräkningar, komma i en vida sämre ställning, då man väl kan behöfva de öfverskott, som kunna uppstå.

Grefve Mörner, Carl Göran: Under den diskussion, som här föregått, hafva åtskilliga talare fäst vid det vilkor, som lünes omförmäldt i Stats-Utskottets betänkande, nemligen att det för utvidgning af Malmö station behöfliga utrymme skulle kostnadsfritt till staten afträdas, hvaremot andra ansett ett sådant vilkor dels skadligt, dels öfverflödigt. Utan att inlåta mig i bedömande af denna fråga, tillåter jag mig dock att till Kammaren hemställa, att det måtte bestämdt afgöras huru det skall blifva, så att det icke öfverlemnas åt en kanslist i Stats-Utskottet att sätta in eller icke sätta in ett vilkor såsom Riksdagens beslut. Skall detta vilkor intagas, så måste Riksdagen besluta det, och icke endast intaga det bland motiven, som sedermera mer eller mindre fullständigt inflyta i den underdåniga skrifvelsen; skall det åter icke inflyta, så bör Kammaren uttala sig derom och icke öfverlemlna åt slumpen om det skall komma med.

Jag anhåller derföre hos Herr Talmannen om proposition på huruvida detta vilkor skall intagas eller icke.

Grefve af Ugglas: Hvad beträffar sjelfva beloppet af den summa, som blifvit beräknad för jernägvs trafikens utgifter, har jag reserverat mig mot det slut. hvartill Utskottet kommit, och ansett, att summan borde fastställas i likhet med hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Skulle jag göra någon ändring deruti, så får jag säga, att jag, såsom Herr Chefen för Finans-departementet yttrade, enär en del förhållanden, ovilkorligen angifvande en ökad stegring, hafva tillkommit, sedan Kongl. Maj:ts proposition afgafs, snarare skulle hysa tvekan, huruvida den af Trafikstyrelsen begärda summan kan vara tillräcklig, än tvärtom anse den för hög och nedsätta den. Man svarar visserligen, att stegringen icke kan förnekas, och att detta är otvifvelaktigt blir ett dyrt år, men att man väl icke har någon anledning att förmoda, att samma förhållanden skola fortfara äfven under nästa år. Saken blir dock icke bättre derigenom, ty då inträffar helt enkelt att, om det blir dyrare i år än man beräknat, så nödgas Trafik-styrelsen att göra besparingar på en mängd reparationer och andra arbeten, hvilka varit tillämnade att under året utföras, men nu måste uppskjutas till följande året. Huru jag således betraktar saken, kan jag icke finna annat än att, om vi komma ifrån med det belopp, som Kongl. Maj:t föreslagit, så kunna vi skatta oss lyckliga.

Egentligen begärde jag emellertid ordet för att yttra mig rörande det vilkor, som blifvit föreslaget att fästas vid beviljandet af anslag för utvidgning af Malmö station. Man har anfört, att detta vilkor vore både obilligt och skadligt, och sednast har chefen för Jernvägs- trafikstyrelsen hemställt, att det borde borttagas såsom obehöfligt, emedan han var öfvertygad att en frivillig öfverenskommelse lika fullt skulle kunna träffas. Det förefaller mig alldeles tydligt, att, om Riksdagen en gång beslutit, att en utvidgning af stationen

skall ske, utan att något vilkor dervid fastats, så lär väl icke staden anse sig skyldig att göra någon uppoffring för detta ändamål. I afseende åter å frågan, huruvida det är *rätt* att staden bidrager till ifrågavarande företag, anser jag det vara alldeles gifvet, att icke obetydliga förmåner skola komma Malmö stad till godo genom denna utvidgning, och att det således icke kan anses alldeles orätt att staden i någon mån för ändamålet betungas. Man fästade äfven i Utskottet uppmärksamheten på att, om äfven staden i första hand gjorde en uppoffring genom att skänka bort 70,000 kvadratalnar jord, som enligt gällande pris vore värderad till omkring 2 R:dr kvadratalnen, så toge staden å andra sidan tillbaka en betydlig vinst derigenom att, i följd af denna stations utvidgning, jorden deromkring skulle stiga i pris så, att den troligen i värde komme att uppgå till dubbelt mot förut och, då staden lätteligen kan försälja densamma, så finge den troligen derigenom tillbaka hvad den förskjutit. Detta var det ena skälet, som i Utskottet anfördes. Sedermera förekom också den invändningen, att man icke borde, såsom det sades, ställa sig så i stöpet, att man, sedan man förklarar, att utvidgningen icke skall ske annat än under detta vilkor, till sist måste verkställa den det oaktadt. Den som emellertid sett på planen för anläggningen, har äfven funnit att en del deraf är ämnad att anläggas på redan utfylld mark, under det att för en annan del ytterligare fyllningar i sjön måste göras. Nu lär intet hinder finnas mot att göra dessa utfyllningar betydligt större, hvilket ej heller anses blifva så dyrbart, som många möjligen tror, då den innersta delen af hafsviken lär vara mycket grund. Då således hela utvidgningen kan verkställas genom utfyllning i hafvet, så inses lätt, att man alldeles icke är nödgad att underkasta sig de vilkor, som staden kan komma att föreskrifva. Om äfven anläggningen, på det sätt utförd, som jag här påpekat, skulle blifva dyrbarare än hvad Kongl. Maj:t nu föreslagit, så kan man dock beräkna att derigenom erhålla öfverloppsmark, hvilken vid försäljning till fullo torde ersätta den ökade kostnaden. Då jag sålunda anser det ifrågasatta vilkoret såväl fördelaktigt för staden som utan olägenhet för staten, så ser jag icke något hinder, hvarföre vi ej skulle ingå på detta Utskottets förslag.

Den siste talaren har emellertid framställt en anmärkning, som måste anses befogad, i det han yrkade att, för den händelse Riksdagen beslutar detta vilkor, det måste tydligt utmärkas. Jag medgifver verkligen, att det finnes en lapsus i Utskottets betänkande derutinnan, att i sjelfva klämman icke finnes något angifvet om de vilkor, under hvilka dessa 100,000 R:dr skola lemnas. Jag är dock fullt öfvertygad att i alla händelser den skrifvelse, som till Kongl. Maj:t skall afåtas, kommer att tydligt uttala de vilkor, hvarunder Riksdagen beviljar anslaget, men anses det nödvändigt för formuleringen, så har jag visserligen icke något emot, att en återremiss af betänkandet sker för åstadkommande af rättelse härutinnan. I motsatt fall anhåller jag om bifall till Utskottets förslag, med ändring i afseende på siffran för utgiftsbeloppet till hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

Herr Statsrådet Bergström: Den talare, som först hade ordet, angaf i min tanke ganska riktigt den synpunkt, hvarur dessa beräkningar böra betraktas. då han yttrade, att de hufvudsakligen äro finansiella beräkningar.

Enligt af Trafikstyrelsen uppgjort, af Kongl. Maj:t godkänt förslag skulle inkomsterna för år 1873 uppgå till 8,450,000 R:dr och samtliga utgifterna för drift och underhåll till 4,766,000 R:dr. för nya byggnader och anläggningar 326,000 R:dr samt för anskaffande af nya inventarier 358,000 R:dr eller tillsammans 5,450,000 R:dr. Skillnaden mellan utgifter och inkomster skulle således uppgå till 3,000,000 Rdr. hvilket belopp alltså borde komma statsverket till godo, och att så jemväl kommer att ske, afven om förhållandena blifva i någon mån ogynsamma, har jag all anledning att antaga. Mig synes konsekvensen fordra, att man antingen likformigt sänker båda beräkningarne eller ock låter dem begge blifva vid hvad Kongl. Maj:t föreslagit. I annat fall tror jag nemligen, att man stör förhållanden, som icke böra störas, ty enligt min tanke är det icke oviktigt, att statsverket verkligen får tillgodonjuta den af jernvägs- trafikens beräknade summan.

Hvad särskildt utgifterna för drift och underhåll beträffar, håller jag före, att Trafikstyrelsen vid deras beräkning följt en riktig grund. Utskottet har deremot för samma ändamål tagit en annan väg, eller att man bör uppgöra beräkningen på grund af utgiftsprocenten, sådan den visat sig för år 1870 med den minskning, som försörkas deraf, att bråket blifvit borttaget. Utgiftsprocenten är, såsom bekant, en mycket variabel quantitet, desto variabelare, som den är ett förhållande mellan tvänne variabla quantiteter. Och jag kan för min del icke antaga det vara riktigt att bygga beräkningar på variabla quantiteter. Hvarföre har man dessutom tagit den lägsta hittills kända procenten och icke snarare gjort en medelberäkning af utgiftsprocenten under en följd af år, hvilket plägar vara vanligt vid uppgörandet af andra liknande beräkningar? Utskottet har sjeift här framlagt en uppgift på, huru utgiftsprocenten ställt sig under de föregående åren, och häraf visar sig, att ett enda dåligt år, såsom 1867, kan höja utgiftsprocenten för det följande till icke mindre än 68 procent. För min del tror jag, att mycket i detta afseende beror på huru skörden utfaller; blir den dålig för innevarande år, så händer lätt, att utgiftsprocenten stiger öfver hvad Utskottet antagit, eller 53 procent.

Det kan vara intressant att kasta en blick tillbaka på jernvägs- trafikens utgifter för de närmaste åren, huru de blifvit af styrelsen beräknade och af Kongl. Maj:t föreslagna, och till hvilka belopp de blifvit satta af Riksdagen, samt slutligen huru de i verkligheten visat sig. För år 1871 hade Kongl. Maj:t beräknat dessa utgifter till 4,300,000 R:dr, hvaremot Riksdagen sänkte dem till 4,200,000 R:dr. I den specifika kostnadsstaten måste de dock bestämmas till 4,239,000 R:dr, oberäknadt utgifterna för trafikerande af den under året öppnade delen af nordvestra stambanan, hvilka kostnader kunna beräknas till minst 100,000 R:dr. För innevarande år hade Trafikstyrelsen begärt 4,600,000 R:dr, hvilket belopp af Kongl. Maj:t nedsattes

med 100,000 R:dr eller till 4,500,000 R:dr och af Riksdagen med ytterligare 200,000 R:dr eller till 4,300,000 R:dr. hvaremot den specifika kostnadsstaten för i år, såsom synes af Utskottets betänkande, är fastställd till 5,150,000 R:dr. Om således icke inträffade lyckliga förhållanden hade stegrat inkomsterna så, att man för i år kan beräkna dem till 8,150,000 R:dr, såsom följd hvaraf man kan antaga, att statsverket skall erhålla 300,000 R:dr, eller mer än Riksdagen beräknat, så skulle vi i år fått statsbrist i denna del af budgeten.

De förhållanden, som nu tillkomma såsom skäl mot nedsättning i utgiftsberäkningen, äro de betänkligt stegrade prisen på skenor, syllar och kol. Utgifterna därför äro högst betydliga. Så t. ex. beräknas i den approximativa kostnadsstaten för år 1873 utbyte af syllar kräfva 210,000 R:dr, utbyte af skenor 326,500 R:dr och anskaffande af stenkol 458,000 R:dr. En stegring af blott 3 procent på dessa utgiftstitlar vållar, som hvar och en kan finna, en ganska betydlig förökning i utgifter. Dertill kommer äfven, att, om Riksdagen bifaller Kongl. Maj:ts förslag om jernvägsbyggnaderna, så skall, sedan under detta år öppnats en ny bandel, nämligen östra stambanan från Norrköping till Linköping, nämnda stambana nästa år utsträckas från sistnämnda stad till Mjölby, och under samma år eller 1873 är äfven norra stambanan från Upsala till Krylbo afsedd att blifva färdig. Dessa nya banor fordra naturligtvis sin personal, och anordning af tåg, men innan trafiken derå blifvit upparbetad, komma utan tvifvel utgifterna att ställa sig ofördelaktigt i förhållande till de inkomster, de lemna. Jag tror därför, att det vore rådligast att bibehålla beräkningarne vid hvad Kongl. Maj:t föreslagit, och att således icke, på sätt Stats-Utskottet föreslagit, sänka utgifterna för drift och underhåll från 4,766,000 R:dr till 5,500,000 R:dr, eller med 266,000 R:dr.

Beräkningen af öfriga utgifter, eller dem för nya byggnader och anläggningar samt för nya inventarier, har Stats-Utskottet godkänt, hvarför jag är tacksam, men jag vill i likhet med den föregående talaren påpeka, att fästandet af ett dylikt vilkor, som Utskottet föreslagit, vid ett af de hithörande anlagen, synes mig mindre lämpligt. Det är känt, att det ifrågavarande behofvet, eller utvidgning af Malmö station redan, år 1868 framhölls af Trafikstyrelsen och godkändes af Riksdagen, och sedan dess har icke något memorial, som innefattat beräkning af utgifter, blifvit från styrelsen till Kongl. Maj:t aflästat, utan att detta behof blifvit framhållet. Detta har gjort att Kongl. Maj:t uti den specifika kostnadsstaten för innevarande år anvisat 40,000 R:dr till påbörjande af de för ändamålet erforderliga arbetena, och om det berättigade härutinnan synes mig icke vara något tvifvel, då Riksdagen godkänt och pröfvat behofvet. Om man nu bestämmer det föreslagna vilkoret och Malmö stad vägrar att ingå derpå, kommer man då icke i ett svårt dilemma? Mig synes, att, äfven om staden säger nej, så måste staten utföra arbetet, ty det kan icke vara klokt att underlåta att verkställa denna utvidgning, hvaraf behofvet är så allmänt erkänt. Underlåter man nämligen detta, så blir följden utan tvifvel den, att trafiken går till Landskrona, der man ingenting högre önskar, än att så skall ske, och förmodligen är villig att göra alla utvidgningar, som af behofvet

påkallas. Nu är visserligen stationen derstädes otillräcklig, men ändring deruti kan snart ske, och då går hela trafiken å banan Malmö—Eslöf för staten förlorad.

På dessa skäl hemställer jag om bifall till Kongl. Maj:ts förslag, utan något dervid fästadt vilkor.

Friherre von Essen: Den grund, som Stats-Utskottet i år begagnat för beräkning af utgifterna för statens jernvägar, har af många talare ansetts oriktig, och man har äfven yttrat, att det resultat, hvartill Stats-Utskottet kommit, skulle visa den obenägenhet, som råder mot Trafikstyrelsen. Hvad först grunden beträffar, så tror jag, att det förut begagnade sättet, att i detalj granska utgiftsposterna, har varit vida olämpligare och i många fall mycket osäkrare än det, som nu blifvit följdt. Jag föreställer mig nemligen, att Utskottet och Riksdagen i allmänhet har mycket lättare att göra sig en föreställning om de faktorer, som i det stora hela inverka på trafikens ökande, och då nu denna grund blifvit använd, så tror jag tillika för min del, att det snarare varit ett sätt att göra denna granskning af utgifterna mindre förhatlig och gå styrelsen till mötes. än om man begagnat det förr vanliga.

Att nu utgifterna blifvit underkastade en nedsättning har i min tanke sina goda skäl. Kongl. Maj:t har föreslagit en tillökning af utgifterna till 56 procent af bruttoinkomsten och har tillika yttrat, att sådant oundgängligen kräfves. Då nu här flera skäl blifvit framhållna för bibehållandet af denna siffra och dervid hufvudsakligast det, att en stegring i såväl jern- som kolprisen för närvarande pågår och äfven måste antagas komma att fortfaara, så vill jag deremot invända, att det icke heller kan förnekas, att under en tid då jern och kol äro högt i pris det äfven är goda konjunkturer för trävaror, hvilket åter i sin ordning alstrar en ökad trafik och således förmodligen en motsvarande stegring i inkomsterna. En föregående talare har dessutom påpekat de ökade inkomster, som skola inflyta genom förhöjningen i priset å tredje klassens biljetter och de inkomster, som skola blifva en följd af de under året färdigblifvande såväl privata som stambanor, hvaremot Herr Departementschefen anmärkt, att den personal, som behöfves för dessa nya stambanor, kommer att draga omkostnader innan trafiken blir upparbetad. Deremot kan åter invändas, att på dessa stambanedelar en ofantligt ökad trafik skall tillgodokomma de öfriga statsbanorna och att denna förmodligen skall motväga de ogynsamma förhållanden, som blifvit påpekade.

Herr Chefen för Finans-departementet har redan med siffror visat, att den inkomstsumma, som Kongl. Maj:t framställt, bör kunna antagas riktig, och deremot torde ock vara svårt att anföra något motbevis. Med afseende på de andra faktorer, som enligt min tanke komma att bidraga till höjande af inkomsterna, skulle jag till och med snarare vara benägen att antaga dessa till ännu högre belopp, än Kongl. Maj:t beräknat.

Slutligen har man sagt att, om man utgår från en dylik procentberäkning, så borde man snarare välja en medelprocent af utgifterna

an den för sista året. Då deremot hvarje år visat ökad trafik, ökad banlängd och nedsättning i utgiftsprocenten, hvilken sednare varit så stor, att den från 1861 till 1870 nedgått med icke mindre än 19 procent, så synes mig ej så riktigt att välja en medelsiffra som en, hvilken man hemtat från sista året. Då nu det allra sista eller sistlidet är utvisat en utgiftsprocent af 50, så synes mig detta ytterligare vara ett ganska godt skäl för bibehållande af den föreslagna siffran, hvilken jag härmed ber att få förorda.

Grefve Beck-Friis: Jag får bedja Kammaren om ursäkt för det jag ännu en gång tager till ordet, men en talare har nödgat mig dertill, då han sade, att det skulle försätta staten i obehagligheter, i fall beslutet om utvidgning af Malmö station skulle göras beroende af Malmö stads beslut, och att, om det föreslagna villkoret antages, man ej skulle hafva något annat val, än att gå in på Malmö stads fordringar. Jag vill med afseende härå anmärka, att det finnes ett annat sätt för verkställande af den föreslagna utvidgningen, som lika väl kan uppfylla ändamålet, och det består deruti, att förflytta hela stationen ut i hafvet på en för sådant ändamål verkställd utfyllning. Till en del måste denna utväg tillgripas äfven enligt den plan, som nu förefinnes för stationens utvidgning, och enligt mitt förslag skulle man endast behöfva gå några tusen alnar längre ut i vattnet, som på detta ställe är endast 1 fot djupt vid lågt vatten och 3 å 4 vid högt. Detta kommer naturligtvis att medföra en större kostnad, men huruvida denna blir större än utgiften för expropriation af jord inom stadens område vill jag lemna derhän. Om man antager markens värde till ett pris af 2 riksdaler per quadrataln, så skulle denna sednare kostnad gå upp till ej mindre än 200,000 riksdaler, och det är mycket fråga huruvida denna summa, lagd på sjelfva stationen, kan gifva statsverket full ränta. Jag anser således, att man fortfarande bör bibehålla villkoret, och om staden icke går in på detsamma, så måste Kongl. Maj:t ingå till Riksdagen med detaljeradt kostnadsförslag för arbetets utförande i sådan händelse; man kan väl nemligen icke anse sig bunden till hvilka kostnader som helst för utvidgningen af en station, och Riksdagen har ju sjelf anhållit att få pröfva och godkänna alla dylika större utvidgningsarbeten.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Brun: För min del anser jag, att Riksdagen bör godkänna den siffra, som Kongl. Maj:t föreslagit, på de skäl, som af flere talare här blifvit framhållna, bland hvilka jag lägger mest vikt på, att prisen på jern och kol blifvit högre; men hvad jag icke kan biträda med min röst är att borttaga det föreslagna villkoret, såsom åtskilliga talare här på olika skäl påyrkat. En talare har sagt, att det är jernvägen, som skördar vinsten af den föreslagna utvidgningen, och hvarföre skall man då ålägga Malmö stad en beskattning, då den icke får någon del i vinsten. Mig förefaller det temligen besynnerligt, att man kan vara så glömsk af, att Malmö får en så stor indirekt fördel af företaget, att vinsten deraf utan tvifvel uppväger de uppoffringar, som staden för ändamålet får vidkännas. För öfrigt

tager jag mig friheten hemställa. huruvida det icke gifves äfven ett annat skäl för detta vilkors bibehållande, som hittills icke blifvit af någon talare påpekadt, nemligen att Malmö stad, i likhet med rikets öfriga städer, otvifvelaktigt har fått just denna samma jord åt sig upplåten af staten. Om så är, så synes det mig vara klart, att, när staten vill tillföra staden en fördel för näringar, som äro så viktiga för en handelsstad, så bör väl icke kronan nödgas köpa tillbaka den jord, som den förut utan tvifvel gifvit staden för uppehållande af stadsmannanäringar. Vid sådant förhållande synes det mig vara en ganska beklaglig misshushållning med statens medel, om man icke skulle begagna sig af det vilkor Stats-Utskottet föreslagit, och hvarföre åtminstone jag betygar Utskottet min vördsamma erkänsla.

Jag tillstyrker på grund häraf godkännande af den högre summan, men fordrar å andra sidan, att anslaget för utvidgning af stationen i Malmö endast beviljas med det vilkor, som Stats-Utskottet föreslagit.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade afgifvits följande yrkanden, nemligen: 1:o att Utskottets förevarande hemställan skulle bifallas; 2:o utaf Friherre af Ugglas, att samma hemställan måtte bifallas, likväl med uteslutande från motiveringen af följande mening: "dock endast under vilkor att det för utvidgningen behöfliga utrymmet inom Malmö hamns område kostnadsfritt till staten afträdes;" 3:o att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, för så vidt den skiljde sig från Kongl. Maj:ts nådiga framställning i ämnet, skulle bifalla samma framställning; och 4:o af Herr Brun, att Kammaren, med afslag å Utskottets merberörda hemställan, i hvad den afvek från Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga förslag, måtte bifalla samma förslag med följande tillägg: "dock endast under vilkor att det för ifrågasatt utvidgning af Malmö station behöfliga utrymmet inom Malmö hamns område kostnadsfritt till staten afträdes."

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utskottets förevarande hemställan, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, sedermera proposition på bifall till samma hemställan med uteslutande af ofvan omnämnda, i motiveringen förekommande ord, då svaren jemväl utföllo med många nej jemte åtskilliga ja, vidare proposition på afslag å Utskottets hemställan i dess från Kongl. Maj:ts framställning afvikande del och bifall till samma framställning, hvilken proposition besvarades med många ja, blandade med nej, och slutligen proposition på afslag å merberörda hemställan i dess från Kongl. Maj:ts förslag skiljaktiga del och bifall till samma förslag med det af Herr Brun yrkade tillägg, hvarvid svarades många nej, blandade med ja; hvaruppå och efter det proposition på afslag å oftaberörda hemställan i dess från Kongl. Maj:ts nådiga framställning afvikande del och bifall till samma framställning blifvit å nyo gjord och besvarad med många ja, blandade med nej, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Efter förmälan, att Kammaren borde afgöra, hvilketdera af de tre öfriga yrkandena skulle utgöra kontrapositionen vid den blifvande voteringen, hemställde Herr Grefven och Talmannen, att såsom kontraposition skulle antagas afslag å Utskottets hemställan i dess från Kongl. Maj:ts nådiga förslag afvikande del och bifall till samma förslag med det af Herr Brun yrkade tillägg; och då dervid svarades många ja, blandade med nej, förklarades ja hafva varit öfvervägande.

Till följd deraf att votering äskades om kontrapositionens innehåll, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den som vill, att, vid blifvande votering om afslag å 9:de punkten i Stats-Utskottets utlåtande N:o 10, i hvad samma punkt skiljer sig från Kongl. Maj:ts nådiga förslag i fråga om anslag till statens jernvägstrafik, och bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarandeförslag, kontrapositionen skall innehålla bifall till Kongl. Maj:ts förslag med det af Herr Brun yrkade tillägg, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, kommer annan kontraposition att antagas.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 59;

Nej — 37.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition för hufvudvoteringen:

Den, som afslår Stats-Utskottets hemställan i 9:de punkten af Utskottets Utlåtande N:o 10 och bifaller Kongl. Maj:ts nådiga framställning i fråga om anslag till statens jernvägstrafik, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, afslår Kammaren Utskottets hemställan och bifaller Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag med följande tillägg: "dock endast under vilkor, att det för ifrågasatt utvidgning af Malmö station behöfliga utrymmet inom Malmö hamns område kostnadsfritt till staten afträdes."

Vid denna omröstnings utgång befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—73,

Nej—28.

10:de—14:de punkterna.

Biföllos.

15:de punkten.

Herr Bergstedt: Jag tillåter mig, att hos Herr Talmannen an hålla om framställning af proposition på bifall till Kongl. Maj:ts förslag, med afslag på Utskottets hemställan. Kongl. Maj:t har begärt ett belopp, som för skolan är behöfligt, och Kommers-kollegium har förordat beloppet och sagt, att visserligen någon besparing möjligen skulle kunna uppkomma, ehuru man ännu icke visste det, enär det vore beroende, bland annat, af det antal lärjungar, som komme att besöka skolan. Stats-Utskottet har sagt, att Kommers-kollegium måste veta, hvad Kollegium fränsagt sig att veta, och jag har icke sett, att Utskottet på något sätt rättfärdigat det misstroende till för mågan att profetera, som kollegium uttalat. Det är på grund här af, som jag vågar tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till Utskottets förevarande hemställan, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på afslag å Utskottets hemställan i dess från Kongl. Maj:ts nådiga framställning afvikande del och bifall till samma framställning, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

16:de och 17:de punkterna.

Biföllos.

18:de punkten.

Herr Ekman, Carl: Jag vågar hos Kammaren hemställa, att hvad Utskottet i den nu föredragna punkten föreslagit icke måtte vinna Kammarens bifall. Jag föreställer mig, att sådana behof som de, hvilka motionären velat tillgodose genom sin framställning om statsanslag för husslöjdens befrämjande, i allmänhet kunna och böra ryllas af de medel, hvaröfver hushållningssällskapen och landstingen disponera, samt att derföre någon anledning för Riksdagen att för detta ändamål anvisa sådana, icke kan komma att inträffa, förrän det visat sig att hushållningssällskapens och landstingens tillgångar äro otillräckliga. Ett anslag af 2,500 R:dr för att dermed aflösa personer, som skulle resa omkring i hela landet för att undervisa i husslöjd reducerar sig, om det skall komma alla länen till godo, till ett anslag af omkring 100 R:dr för hvarje län; och här af framgår tydligen, att detta af Stats-Utskottet förordade lilla anslag icke kan komma mer än på sin höjd ett eller annat län till godo. Jag antager för den skull att, om Riksdagen bifaller hvad Utskottet föreslagit, så blir följdén måhända att någon person kommer att anställas, som reser

till ett eller annat län, för att undervisa allmogen t. ex. i tillverkningen af möbler eller något annat, för hvilket befolkningen visar anlag. Jag hemtar stöd för detta antagande deraf, att jag af tidningarne sett, att den af Herr Hedin väckta motionen rönt mycket bifall hos innevävarne i en trakt, der särskilda anlag för möbeltillverkning finnas. Skulle nu förhållandet vara sådant inom det län, der detta eger rum, att icke hushållningssällskapet eller landstinget kunde anvisa nog stora medel för att skaffa länets befolkning undervisning i detta ämne och en Konglig proposition här förelåg, som med utredning af detta förhållande förordade ett anslag för ett sådant särskildt fall, då skulle jag kunna understödja detsamma. Men att, såsom nu är föreslaget, bevilja 2,500 R:dr, hvilka skola anses tillfyllestgörande för hela landet, synes mig gränsa till det löjlga. Jag anhåller deraf om afslag å Utskottets hemställan.

Herr von Koch: Ehuru det ändamål, som här äsyftas, efter min tanke är värdt att behjerta och jag gerna skulle hafva röstat för ett anslag till detsamma, i fall propositionen derom kommit från regeringen eller förslaget blifvit af någon regeringsledamot understödt, så nödgas jag, då jag anser det vara högst viktigt att icke på förslag af enskilda representanter bevilja några anslag, enär sådant lätt kan komma att leda dertill att man genom att hjälpa hvarandra voterar till sig anslag, biträda det af den föregående talaren här framställda yrkande.

Friherre von Essen: Jag medger att detta anslag är särdeles litet och att det, enligt hvad som här framhållits, måste, för att göra nytta, blifva större. Orsaken hvarför det blifvit af Utskottet antaget så litet berodde derpå, att anslaget till befrämjande i allmänhet af slöjderna, som redan är i riksstaten uppfördt, utgör 27,500 R:dr, hvilken summa är fördelad på flera olika ändamål. t. ex. för manufakturernas befrämjande 10,500 R:dr, hvilka således också utgå till likartade ändamål, visserligen icke med särskildt afseende på undervisningen i husslöjd, men Herr Ahlborn m. fl. hafva dock deraf fått understöd. Och nu har man afsett att göra en början för att se om företaget vinner bifall från hushållningssällskapens och landstingens sida, så att dessa äfven bidra med sin andel. Ehuru den föreslagna summan icke är stor, tror jag dock, att det kan vara nog till en början, helst vi förut hafva ett belopp under samma rubrik. Jag anhåller om bifall till Utskottets hemställan.

Herr Hasselrot: Jag erkänner gerna, att den summa, Stats-Utskottet föreslagit, är liten, men då ändamålet är godt och Utskottet synes mig hafva slagit in på en väg, som är riktig, så får jag för min del yrka bifall till Utskottets förslag.

Jag begagnar tillfället att yttra några ord om huru, efter min uppfattning, anslaget bäst bör kunna göra nytta. Jag har nemligen sjelf i det län jag tillhör haft befattning med en dylik undervisning. Denna har mött väsendtliga hinder, ehuru ganska betydande medel blifvit af landstinget för ändamålet anvisade. Dels hafva nemligen

folkskolelärarne icke egt någon skicklighet i slöjd, och således ej heller kunnat deri undervisa, dels tillåter icke den nuvarande skolstadgan skolråden att använda någon tid för denna undervisning, då den icke är ett läroämne, som ingår bland dem, hvilka böra i folkskolorna förekomma. Jag hade verkligen ämnat att väcka motion derom, att folkskolelärarne skulle få tillfälle att vid folkskolelärare-seminarierna genomgå en kurs i slöjd, och att skolstadgan blifve ändrad så, att någon del af lärotiden finge användas till undervisning i slöjd.

Jag får tillägga, att i Finland är en sådan ordning redan införd. Jag såg nemligen på landbruksmötet i Göteborg nästlidet år en utställning af de aldra vackraste saker, tillverkade genom husslöjd, såsom redskap och dylikt, förfärdigade både vid seminarierna och äfven vid folkskolorna. Jag tror att det vore lyckligt, om äfven vi en gång kunde komma derhän, men som jag tror att ett dylikt förslag bör utgå från regeringen, så afstod jag från tanken att vid denna riksdag väcka motion i ämnet.

Herr Ekman, Johan Jakob: Jag föreställer mig, att motionärens förslag är mera välment än välbetänkt. De olika slagen af husslöjd äro nemligen så många, att det är nästan omöjligt att tillhandahålla personer, som skulle undervisa i alla de olika grenar af husslöjd, som förefinnas. Det synes mig naturligt, att, om någon husslöjd är egendomlig och af synnerligt gagn för någon provins, så bör den understödjas af vederbörande landsting. Så har tillgått med väfskolan i Borås, der undervisning först blifvit meddelad på bekostnad af landstinget och hushållningssällskapet, och sedan har staten mellankommit. Men att anslå medel utan att man dermed afser något speciellt ändamål, tror jag icke kan vara riktigt. Anslaget är visserligen icke stort, men hvarje anslag är för stort, som icke är ändamålsenligt, och just för att det är litet, kan det gagn, som dermed afses, icke heller vinnas.

Herr Arrhenius: Det är onekligt, att det i främsta rummet bör tillkomma landstingen och hushållningssällskapen att befrämja det ändamål, som motionären afsett. Men då det är bekant, att hushållningssällskapen hafva mycket olika tillgångar, somliga ganska stora, andra åter icke några, så ställer sig frågan på ett helt annat sätt. Hushållningssällskapen hafva på sednare tider verkat ganska nitiskt för ändamålet. Flera hafva anvisat ganska vackra anslag, en väg som det vore önskvärdt att flera följde. Men det kan icke förnekas, att i andra orter hushållningssällskapen helt och hållet sakna medel härtill. Under sådana omständigheter skulle jag tro, att det icke kan vara annat än välbetänkt, att med den lilla summa, som blifvit föreslagen, anvisa den väg, som bör beträdas. Jag vill hoppas att vid ett annat tillfälle detta förslag kan framkomma på annat sätt och till ett större belopp, men för närvarande kan jag icke underlåta att yrka bifall till Utskottets hemställan, såsom innefattande åtminstone en början till något godt.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och

Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå, framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllö med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

19:de punkten.

Herr Ekman, Carl: Anledningen, hvarför jag icke anført någon reservation mot hvad Utskottet i nu föredragna punkt hemställt, var egentligen den, att, då mitt yrkande om ett annat beslut i den näst föregående punkten vann ringa understöd inom Utskottet, jag ej tyckte det löna mödan att ifrågasätta något förslag afvikande från Utskottets; men sedan nu Kammaren har behagat afslå Utskottets förslag i föregående punkt, så vågar jag hysa den förhoppning att Kammaren äfven afslår hvad som i den nu föredragna förekommer. Vi hafva vid innevarande riksdag fått emottaga en Kongl. proposition om anvisandet af medel för understödjandet med reseanslag af sådane personer, som det kunde vara skäl att låta besöka utställningen i Wien nästa år. Denna industriutställning lofvar blifva af så stor betydighet och anordnas dessutom på en ort så långt aflägsen från Sverige, att jag deruti finner en särskild anledning till och stöd för den nådiga framställningen. Hvad återigen angår den exposition, som i år kommer att anordnas i Köpenhamn, så föreställer jag mig att ett sådant behof ej der föreligger; en resa från Sverige till Köpenhamn är ej så lång eller så kostsam att man icke kan tänka sig att de personer, som kunde hafva nytta och intresse af att besöka expositionen derstädes, skulle kunna göra det utan att medel af Riksdagen beviljas för betäckande af deras resekostnader. Jag tror att i allmänhet i frågor af den beskaffenhet, som den nu förevarande. Riksdagen bör väl taga sig tillvara att fatta beslut på grund af enskilda motioner, och då Kongl. Maj:t ej har funnit någon anledning att särskildt begära något anslag af Riksdagen för att dermed bekosta personers resa till Köpenhamn, men blott till Wien, så ser jag häruti ett bevis, att Kongl. Maj:t icke har ansett nödigt att för den förstnämnda medel ställas till Hans disposition. Jag anhåller om afslag äfven på denna punkt.

Grefve Beck-Friis: Jag får vördsamt hemställa, i strid mot den siste talaren, att Kammaren måtte bifalla hvad Utskottet föreslagit. Jag tror att dessa expositioner kunde lända till nytta om de blefve besökta af arbetare; och att Kongl. Maj:t i denna del ej begärt något anslag är icke något hinder för mig att bevilja anslag. Samma skäl, som tala för att nästa år låta industriidkare besöka expositionen i Wien, synas mig äfven tala för att låta dem i år besöka expositionen i Köpenhamn. Man har sagt, att Köpenhamn ligger så nära att en resa dit kan ske ganska lätt, men den är dock för arbetaren och handtverksidkaren förenad med kostnader, och då understöd lemnats dem, som rest ut till föregående års expositioner,

så finner jag deruti ytterligare skäl att bevilja anslaget. Att Kongl. Maj:t icke har gjort framställning om anslag kan hafva någon särskild anledning, som jag nu ej känner, men då det är klart att behofvet förefinnes, yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

Herr Statsrådet Bergström: Med anledning af den öfverläggning, som pågår, anser jag mig böra lemna följande upplysningar. Kongl. Maj:t har till innevarande riksdag aflåtit tvänne propositioner med anledning af förestående expositioner. I den ena begäres ett anslag af 30,000 R:dr för expositionen i Wien nästa år; deraf äro 20,000 R:dr afsedda till reseunderstöd, dels åt lärare vid de tekniska skolorna och andra personer som kunna utöfva inflytande på utvecklingen af vår industri och dels åt arbetare; återstående 10,000 R:dr afses för byråkostnader. Vidare har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att redan för innevarande år bevilja ett anslag af 18,000 R:dr för bekostande af Sveriges deltagande i den polytekniska utställningen i Moskwa. Så vidt jag vet komma i år inga andra expositioner än de i Moskwa och Köpenhamn att ega rum. Den i Köpenhamn har ej föranledt någon proposition från Kongl. Maj:ts sida, då Köpenhamn ligger så nära, att antagligen de fleste arbetare äro i stånd att sjelfva bekosta resan dit. Hvad expositionen i Moskwa angår, så är den af så speciel art, att det ej heller ansetts nödigt begära något särskildt anslag för bekostande af arbetares resor i afsigt att besöka denna exposition. Det är endast vissa föremål som främmande länder få utställa, och någon täflan kommer ej att ega rum; utan hvad som egentligen afses är att skaffa ryska nationen tillfälle till en öfverblick af nutidens framsteg i industri och konstslöjd samt att derefter bilda ett industrielt museum. Denna begränsning af expositionens ändamål hindrar dock icke, att det ju kan vara nyttigt för oss att till Moskwa öfversända utställningsföremål af den beskaffenhet, att afsättning af sådana på den ryska marknaden kan förväntas; men jag tror icke att några arbetare skola vilja resa dit, emedan der just ej kan vara något för dem att lära.

Herr von Koch: På samma skäl som jag yrkade afslag på det förra förslaget, nemligen att det ej hade kommit från Kongl. Maj:t eller vunnit understöd från ministerbanken, får jag äfven yrka afslag på det nu förevarande.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå, framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja jemte några nej. Och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

20:de—23:dje punkterna.

Biföllos.

24:de punkten.

Utskottets hemställan bifölles; hvarjemte erinrades om iakttagande af Kammarens från Utskottets förslag afvikande beslut.

25:te punkten.

Lades till handlingarne.

Anmälades och bordlades stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 17, angående beräkningen af Statsverkets inkomster;

N:o 17, Bil. Litt. A., i anledning af väckt motion angående upphörande af mantalspenningarne; samt

Lag-Utskottets utlåtande N:o 10, i anledning af väckta motioner om ändringar i gällande strafflag.

Herr vice Talmannen: För att i den mån som lämpligt ske kan fortskynda ärendenas behandling tillåter jag mig föreslå, att samtliga nu första gången bordlagda betänkanden måtte sättas främst å föredragningslistan för nästa plenum; derjemte får jag hemställa, att bilagan A till Stats-Utskottets utlåtande N:o 17 måtte sättas fram för Utskottets utlåtande af samma nummer, på sätt vanligen iakttagits vid dylika fall.

Till detta förslag lemnade Kammaren, uppå gjord proposition, sitt bifall.

Friherre Tersmeden: Jag får anhålla om fjorton dagars ledighet från riksdagsgörömlen för enskilda angelägenheter, räknadt från i morgon.

Denna anhållan bifölles.

Herr Croneborg: Jag utbeder mig ledighet från och med i morgon till och med den 15 Mars.

Riksd. Prot. 1872. 1 Afd. 1 Band.

Äfven härtill gaf Kammaren sitt samtycke.

Kammaren åtskiljdes kl. 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Thorsdagen den 29 Februari 1872.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 7 e m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 28 dennes.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 26 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 8, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens fjerde hufvudtitel;

N:o 9, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens femte hufvudtitel; och

N:o 11, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens sjunde hufvudtitel.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 28 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 17, angående beräkningen af statsverkets inkomster; och